

**DE ROTTERDAMSCH
DROOGDOK MIJ. N.V.**

★ DRUKKERIJ CEDO NULLI • DRUKKERIJ CEDO NULLI • DRUKKERIJ CEDO NULLI ★

Drukkerij Cedo Nulli

PERIODIEKEN
IN BOEKDRUK EN ROTATIE

WAGENSTRAAT 37 - 's-GRAVENHAGE - TELEFOON 184466

★ DRUKKERIJ CEDO NULLI • DRUKKERIJ CEDO NULLI • DRUKKERIJ CEDO NULLI ★

**BIJEENKOMSTEN OP
MAANDAG 28 MAART 1966 TE BREDA
DINSDAG 24 MEI 1966 TE WEZEP**

Voordrachten gehouden voor de Koninklijke Vereniging ter beoefening
van de Krijgswetenschap

door

R. T. OVERAKKER, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf en
F. M. ELKERBOUT, Luitenant-Kolonel der Genie

over

**DE TACTIEK VAN DE RIVIEROVERGANG ONDER
NUCLEAIRE DREIGING**

Te Breda

Voorzitter: J. H. COUZY, Luitenant-Generaal b.d.

De Voorzitter:

Mijne Heren, ik open deze bijeenkomst en heet U allen van ganser harte welkom. Wij verheugen ons zeer, dat wij deze voordracht mogen houden in de Koninklijke Militaire Academie, onze aller „Alma mater”, waar ons hart toch altijd weer naar toe trekt.

En wij zijn bijzonder dankbaar voor de reeds ontvangen gastvrijheid.

Aangezien er geen zaken van huishoudelijk belang zijn te behandelen, zou ik meteen het woord willen geven aan de sprekers van hedenavond.

**DE TACTIEK VAN DE RIVIEROVERGANG ONDER
NUCLEAIRE DREIGING**

Inleiding

U zult zich bij het lezen van de convocatie voor deze avond misschien hebben afgevraagd wat het bestuur van onze Vereniging kan hebben bewogen om een dergelijk onderwerp als de Rivierovergang, dat immers doorgaat voor een gespecialiseerd technisch onderwerp, aan de orde te stellen.

Immers de tactiek en de techniek van de Rivierovergang onder conventionele oorlogsomstandigheden is sinds jaren en met name sinds de voordracht voor de leden van deze Vereniging op 27 oktober 1950 van de toenmalige majoor van de Generale Staf Heimel, genoegzaam bekend. De destijds door de Generaal Heimel naar voren gebrachte lezingen uit de overgangsoperaties van de tweede wereldoorlog hebben hun weerslag gevonden in de huidige Nederlandse tactische doctrine. Deze doctrine is sindsdien op dit punt niet meer essentieel gewijzigd.

Zelfs bij de aanpassing aan de nucleaire oorlogvoering onderging de doctrine van de Rivierovergang zelve geen wezenlijke verandering. Uitgaande

van een „atomic plenty” werden de reactiemogelijkheden van een verdediger eenvoudig uitgeschakeld en werden de moeilijkheden van de Rivierovergang teruggebracht tot genie- en verkeerstechnische problemen.

Ter illustratie moge dienen dat de jaarlijkse Krijgsschooloefening in de Rivierovergang uitging van een twintigtal kernwapens per aanvallende voordiv en uitging van het uitschakelen van nagenoeg alle vijandelijke inzetmiddelen.

Tot voor kort kenden wij dus eigenlijk alleen maar de conventionele Rivierovergang en de Rivierovergang onder nucleaire omstandigheden, waarbij de verdediging aan de rivier als het ware tevoren werd uitgeschakeld, met inbegrip van zijn nucleaire inzetmogelijkheden.

Met deze uitgangspunten als basis zou een voordracht over de Rivierovergang natuurlijk bijzonder weinig nieuws opleveren. Weliswaar heeft de amfibische techniek opmerkelijke resultaten geboekt, maar deze technische vooruitgang biedt op zichzelf toch te weinig aanknopingspunten voor een vervolg op de voordracht van de Generaal Heimel. De reden dat wij hier vanavond toch voor U staan om te praten over de Rivierovergang is gelegen in de omstandigheid dat een nieuwe doctrine moest worden ontwikkeld voor gevechten:

- onder dreiging van inzet van kernwapens
- óf voor gevechten met een beperkt gebruik van deze wapens.

Onder deze omstandigheden ontstaat namelijk een tactisch dilemma dat ik U straks zal schilderen; een dilemma waarbij de recente technische ontwikkelingen ons uitkomst kunnen bieden.

Voor de tactiek van de Rivierovergang maakt het weinig uit of deze nu moet geschieden onder dreiging van inzet van kernwapens of bij inzet van een beperkt aantal tactische kernwapens. De problemen zijn dezelfde en de oplossing is in beide gevallen ook gelijk. Wij moeten wel even constateren dat wij nu een Rivierovergang gaan beschouwen onder de moeilijkst denkbare omstandigheden, namelijk tegenover een volwaardige tegenstander, die elk ogenblik een kernwapen in het geding kan brengen. Een hierop gebaseerde doctrine voor de Rivierovergang heeft het grote voordeel dat zij eenvoudig aangepast kan worden aan minder moeilijke omstandigheden. Aanpassing aan een „atomic plenty” ligt voor de hand, maar ook de aanpassing aan meer conventionele omstandigheden, waarbij de nucleaire dreiging minder acuut is, kan leiden tot vereenvoudigingen op basis van berekende risico's.

Alleen al om deze reden is de ontwikkeling van een doctrine onder de moeilijkst denkbare omstandigheden zinvol, ook al zou de materialisatie van deze omstandigheden niet erg waarschijnlijk worden geacht.

Het is thans tijd om het beloofde tactische dilemma te schilderen en waar te maken dat een Rivierovergang in een beperkte nucleaire oorlog een aller-moeilijkste operatie is. Daartoe verplaatsen wij ons eerst in de laarzen van de verdediger.

Het vijandelijk optreden

De volledige mechanisatie van de vijandelijke strijdkrachten en de aan-

wezigheid van grote aantallen tanks in de organisatie van zijn gemechaniseerde en tankdivisies stellen hem in staat de rivierverdediging beweeglijk over een grote diepte te voeren.

Deze verdediging vertoont dan ook in het algemeen het volgende beeld:

- Een beveiligd scherm ter bewaking van de rivier, waarvoor een zo gering mogelijke hoeveelheid troepen wordt uitgetrokken. Dit scherm heeft tot taak onze overgangen te signaleren, onze bewegingen te blijven waarnemen en/of onze aanvalstroepen naar vermogen te kanaliseren.
- In de diepte opgestelde mobiele tegenaanvalstroepen. Deze troepen hebben tot taak onze aanvalstroepen partiel te verslaan of deze terug te drukken op de rivier en hen daarna te vernietigen, eventueel met behulp van kernwapens.

De vijand zal slechts zijn toevlucht nemen tot een verdediging aan de rivier zelf wanneer de omstandigheden hem aanzienlijk in zijn mobiliteit beperken.

Ook tussenoplossingen zijn uiteraard mogelijk. Uitgaande van de veronderstelling, dat de vijand dezelfde terughoudendheid t.a.v. kernwapeninzet ten toon zal spreiden als wij, moeten wij aannemen dat hij deze kernwapens pas zal gaan gebruiken indien hij geen kans meer ziet om op andere wijze zijn weerstandsgebied achter de rivier intact te houden.

Vijandelijke kernwapeninzet kan dus worden verwacht even vóórdát onze overgangsoperatie een succes dreigt te worden. De overgangsoperatie heeft pas een goede kans van slagen indien voldoende gevechtskracht aan de overzijde van de rivier is gebracht om de aanval naar de uiteindelijke doelen voort te zetten en om vijandelijke tegenaanvallen te weerstaan.

Indien de vijand kernwapens gebruikt zal dit dus waarschijnlijk gebeuren nádat de stormovergang is gelukt en vóórdát wij met groot materieel zodanig veel gevechtsvoertuigen aan de overzijde hebben gebracht, dat de aanval kan worden voortgezet.

Mogelijke kernwapendoelen vormen:

- onze verzamelgebieden en routes naar de overgangsgebieden
- de overgangsgebieden zelve
- de eenheden aan de overzijde van de rivier.

Wederom uitgaande van een beperkt gebruik van kernwapens, d.w.z. een inzet van kernwapens met het beperkte doel de status quo te handhaven c.q. een succes van de aanval te voorkomen, is de meest waarschijnlijke volgorde van doelkeuze:

- de overgangsgebieden, ten einde de reeds overgegangene eenheden te isoleren en daarna partiel met conventionele middelen te verslaan; deze doelkeuze heeft bovendien het voordeel dat de meest waarschijnlijke overgangsgebieden tevoren zijn te onderkennen en als kernwapendoel zijn voor te bereiden;
- de eenheden aan de overzijde, indien deze niet binnen redelijke tijd met conventionele middelen kunnen worden vernietigd;
- de verzamelgebieden en de routes naar de overgangsplaatsen, indien de

vijand te zwak is om enige overgangspoging toe te kunnen laten óf indien de vijand de restricties t.a.v. inzet van kernwapens laat varen.

De vijand moet, zonder interventie onzerzijds, in het algemeen in staat worden geacht:

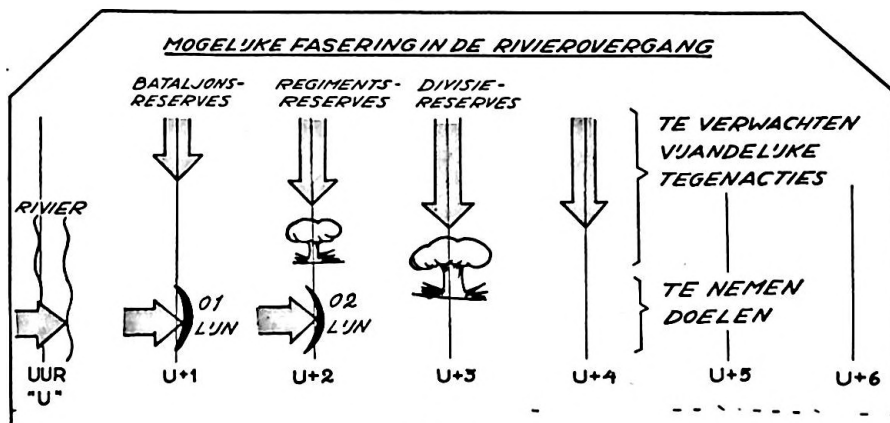
- binnen één uur te reageren met zijn bataljonsreserves op onderkende stormovergangen;
- met zijn regimentsreserves, bestaande uit infanterie/tank teams, binnen 2 à 3 uren voorbereide tegenaanvallen eventueel met steun van kernwapens te ondernemen op onderkende overgangen;
- met zijn divisie-reserves binnen 3 à 4 uren een voorbereide tegenaanval met steun van kernwapens op ons bruggehoofd te ondernemen.

Evenals dat bij ons het geval is zal de vijand binnen 30 minuten een voorbereid doel en binnen 3 uren een onvoorbereid doel met een kernwapen kunnen aangrijpen. Deze tijdsfactoren, waarin nog niet zijn begrepen de tijdsperiode nodig een doel te onderkennen, de plaats ervan te bepalen en een vuuraanvraag te verzenden, zijn echter slechts planningcijfers voor eigen gebruik en dientengevolge aan de ruime kant.

Indien de vij reactietijd als factor voor het eigen optreden aan de orde is, doen wij er goed aan deze reactietijd wat krap te nemen om aan de veilige kant te blijven. Wij zullen ons daarom verder baseren op de mogelijkheid dat de vijand in staat is: een voorbereid doel binnen 1/2 uur en een onvoorbereid doel na 2 1/2 uur aan te grijpen.

Tijdsfactoren

Ten einde de in het geding zijnde tijdsfactoren ook visueel voor te stellen hebben wij een schema gemaakt waarop U de mogelijke vijandelijke reactietijden ziet afgebeeld. (fig. 1).

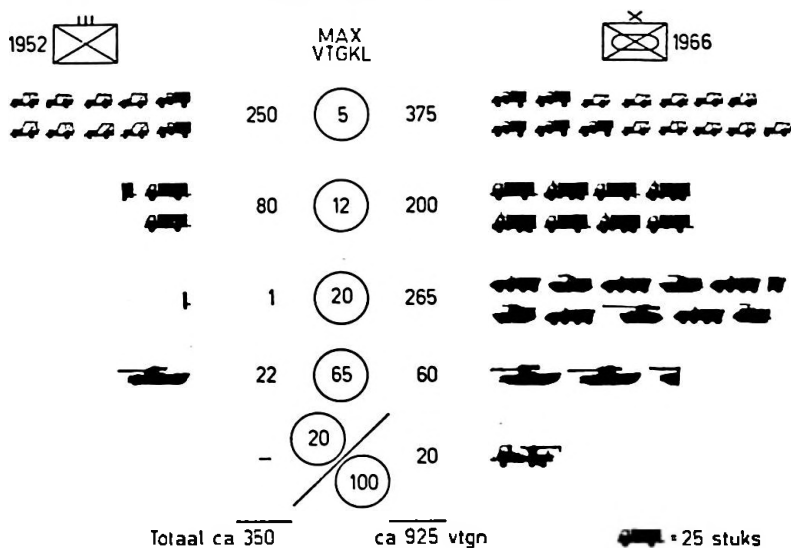
Figuur 1

Om in dit schema de eigen overzetsnelheid aan te geven, zoals die tot stand komt met de tot nog toe in gebruik zijnde overgangsmiddelen roep ik de hulp in van de overste Elkerbout.

Mijnheer de Voorzitter. Voordat we de mogelijkheden van de gangbare overzetmiddelen bekijken, moeten we eerst eens zien wát er nu eigenlijk overgezet moet worden. Om de veranderingen ten gevolge van de mechanisatie voor U te verduidelijken zal ik de grote eenheden van 1952 met die van nu, 1966 dus, vergelijken. Omdat de tirailleur zichzelf met een bootje of wat dan ook overzet en daardoor voor de genie niet zo'n bijzonder zorgkind is, wordt hij uit deze vergelijking weggelaten.

Te vergelijken zijn het voertuigenbestand van het infanterieregiment van 1952 met het voertuigenbestand van de pantserinfanteriebrigade 1966. Daarbij zijn gevechts- en andere voertuigen naar de voertuigklasse te groeperen. Zo ontstaat dus een soort vergelijkend statistiekje. Daar is dan uit op te maken welke voertuigen van de lichte en welke van de zwaardere overzetmiddelen gebruik zullen moeten maken. Het blijkt dat de organieke hoeveelheid lichte voertuigen — jeeeps, ééntonnens en drietonners — in de laatste jaren verdubbeld is. In voertuigklasse 20, de middenklasse, is er een hele nieuwe categorie ontstaan, nl. die van de 265 pantservoertuigen, die dan bovendien een hoge overzetsprioriteit hebben. Het aantal Centurions, de gevechtsvoertuigen met eerste prioriteit, is ongeveer verdriedovig. Verder is vast te stellen, dat alle pantservoertuigen en het merendeel van de overige voertuigen overgezet moeten zijn, wil de brigade op vijandelijke oever normaal, m.a.w. gemechaniseerd kunnen vechten. (fig. 2).

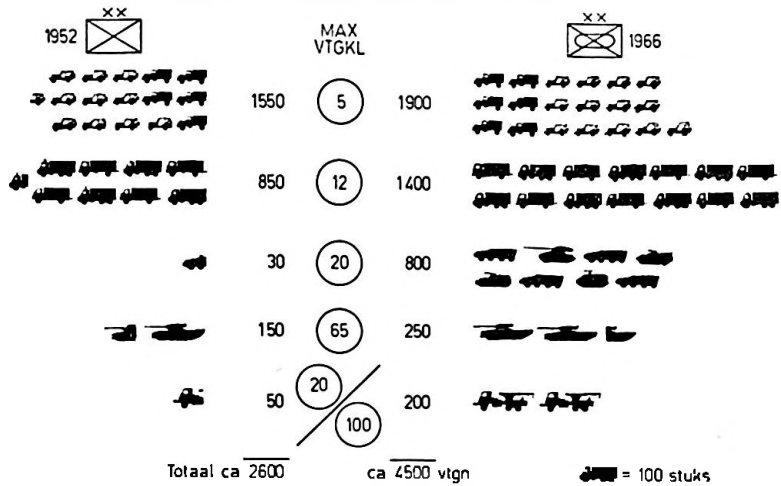
SOORTEN EN AANTALLEN VOERTUIGEN IN REGIMENT EN BRIGADE

Figuur 2

De mechanisatie heeft voor de divisie in de rivierovergang overeenkomstige gevolgen. Er moeten meer dan duizend tanks en pantservoertuigen zijn overgezet met daarbij nog een duizendtal wielvoertuigen, vóórdát de pantserinfanteriedivisie zijn normale gevechtskracht op de vijandelijke oever zal kunnen ontwikkelen. (fig. 3).

SOORTEN EN AANTALLEN VOERTUIGEN INFANTERIE- EN PANTSERINFANTERIEDIVISIE

Figuur 3

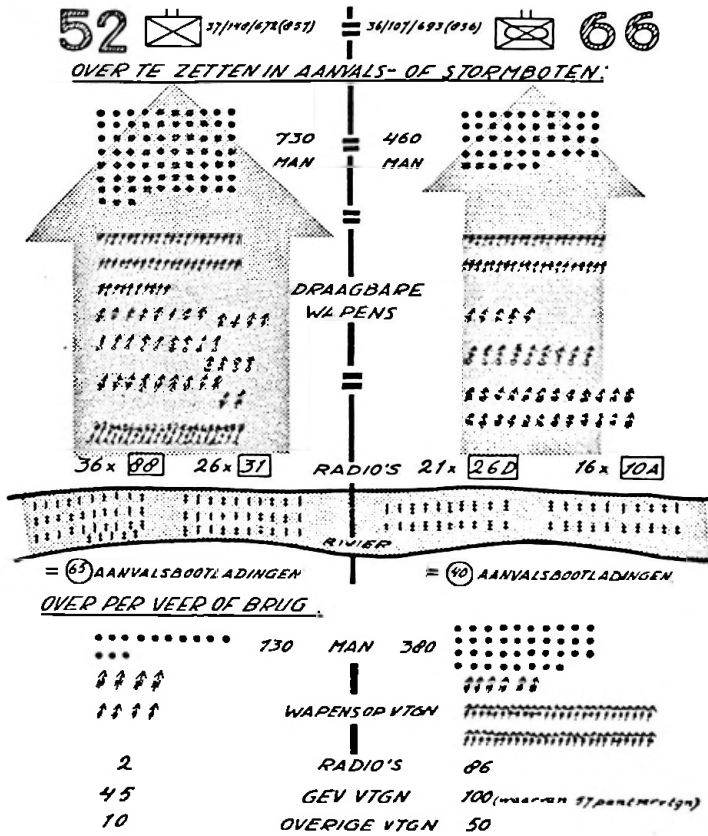
Welke middelen staan ons nu vandaag de dag ten dienste om dit overzetten mee uit te voeren? Allereerst de welbekende houten aanvalsbboot; hét overgangsmiddel voor de infanterist met zijn draagbare wapens. Het is goed mogelijk gebleken één boot bovenop een DAF YP 408 pantserwielvoertuig mee te nemen naar de rivieroever. Mits zeer goed daarin geoefend, kan dan de voertuigbezetting zichzelf met de boot peddelend overzetten. Voor een geniebootbemanning van twee slagroeiers en een stuurman is in het pantservoertuig nl. geen plaats.

Nu is het een beetje vervelend, dat van de moderne pantserinfanteriebataljons verhoudingsgewijs minder elementen per aanvalsbboot over kunnen gaan dan van de infanterie te voet van 1952. Pantserinfanterie heeft haar voertuigboordwapens, haar voertuigradio's en haar zwaardere ondersteunende wapens, die niet meer te dragen zijn. Pantserinfanterie verliest dus nogal aan gevechtskracht als er zonder voertuigen moet worden opgetreden. Bij overgang met boten kan alleen het uitgestegen personeel overgaan, de voertuigen moeten achterblijven en aan 's vijands zijde zal te voet verder moeten worden gevochten. Bij vergelijking blijkt dat in de stormovergang van het infanteriebataljon '52 infanterie in 65 aanvalsbbootladingen overgaat en 130 man, 8 zware wapens en ca. 50 voertuigen later volgen. Van het pantserinfanteriebataljon '66, dat ongeveer een gelijke personeelssterkte heeft, gaat uitgestegen infanterie in de stormovergang in 40 bootladingen over, terwijl 380 man, meer dan 60 zware wapens en ca. 150 voertuigen later volgen. Dit geeft een indruk van het relatieve verlies aan gevechtskracht, als pantserinfanterie in boten over moet. (fig. 4).

Welke middelen zijn er nu bij de genie beschikbaar om rivierovergangen mee te plegen?

Behalve de bekend veronderstelde houten aanvalsbboot kennen wij de stormboot met buitenboordmotor, in pneumatische uitvoering als Zodiac en Zephyr

VERGELIJKING GEVECHTSKRACHT TE VOET VAN INF/PANFBATS

Figuur 4

kortgeleden ingevoerd. Hun capaciteit is de helft van een aanvalsbboot; er zijn dus per infanteriegroep twee stormboten nodig.

Zoals wellicht bekend is kunnen van aanvalsbboten ook aanvalsvlotten worden gebouwd. Door de Amerikanen meer kenmerkend Infantry Support Rafts genoemd. Deze vlotten worden ook met buitenboordmotoren voortbewogen. Meestal kunnen deze vlotten niet meer dan twee jeeps of een of twee eentonners laden en overzetten. Alleen lichte voertuigen dus. Eén enkele drietonner zonder aanhangwagen gaat ook nog.

Voor de zwaardere voertuigen, voor pantservoertuigen en tanks is sinds kort het hoogst moderne pontonplaatbrugmaterieel in de bewapening. De zware vlotten klasse 60 van dit materieel hebben een ruim laaddek. Er kunnen 4 à 6 lichte voertuigen op óf één zwaardere voertuigtrein of één tank. Het tankvlot wordt voortgestuwd door de nieuwe polyester duwmotorboot. Met ditzelfde materieel worden ook pontonbruggen geslagen. Zulks wordt geregeld beoefend op de Bruggenschool. Als demonstratie werd enige jaren geleden een 300 m lange klasse 60 brug over de Moezel geslagen. Men liet hier middelbare tanks van 50 ton over passeren, zoals gebruikelijk in één-

richtingverkeer. Het bijzondere van deze brug was, behalve de zeer eenvoudige constructie, dat voor lichtere voertuigen dan tanks twéerichtingverkeer mogelijk was. Dit kon door het grote draagvermogen gecombineerd met de zeer brede rijbaan. De daardoor verdubbelde verkeerscapaciteit, vooral voor verplaatsingen en logistiek vervoer, is een onschatbaar voordeel van deze brug boven oudere pontonbrugtypen.

Ten gevolge op al deze in wezen klassieke middelen een geheel ander-soortig overgangsmiddel: de helikopter Alouette. Uiteraard zijn deze machines niet bedoeld om grotere troepeneenheden door de lucht te verplaatsen, maar om kleinere beveiligingsdetachementen en dergelijke op hun doel te brengen, mogen wij ze bij de rivierovergang niet vergeten.

Na deze opsomming van de huidige middelen moeten wij weer terugkeren naar de door overste Overakker gegeven fasering van de overgang. M.a.w. welke doelen wij genomen moeten hebben om eventuele vijandelijke reacties op te kunnen vangen.

Het is nu de vraag of wij met de vertoonde middelen inderdaad voldoende gevechtskracht voldoende tijdig over krijgen om die doelen werkelijk te kunnen nemen. We vergelijken daartoe de bouw tijden en de verkeerscapaciteit van deze gebruikelijke middelen met de gegeven fasering van te bereiken aanvalsdoelen en te verwachten vijandelijke tegenmaatregelen. Zo moeten wij kunnen zien of wij met deze middelen technisch aan de tactische eisen kunnen voldoen. Het blijkt dat wij met een licht veer van aanvalsvloten de bataljonsjeeps niet vóór U+4 over hebben. Met een zwaar veer van plaatbrugmaterieel kan vóór U+4 niet meer dan één tankeskadron over zijn. En wij moesten ook U+4 eigenlijk al twee uur voorbij de doelen in de 0-2 lijn zijn. Zonder tanks, zwaardere wapens en voertuigen is de gevechtskracht daarvoor onvoldoende. Overigens: de rivier overpeddelen plus 15 km te voet naar de 0-2 lijn en dat in omstreeks twee uur is een onmogelijke zaak.

Met een pontonplaatbrug kan echter in gunstige gevallen vóór U+5 de gehele voorbrigade naar gene oever verplaatst zijn. De vraag is of de vijand binnen deze vijf uur dit gebeuren niet voortijdig zal beëindigen met een kernwapen op de brug. (fig. 5).

De tactische gevolgen van deze technische situatie zal de overste Overakker verder voor U uiteenzetten.

Het probleem

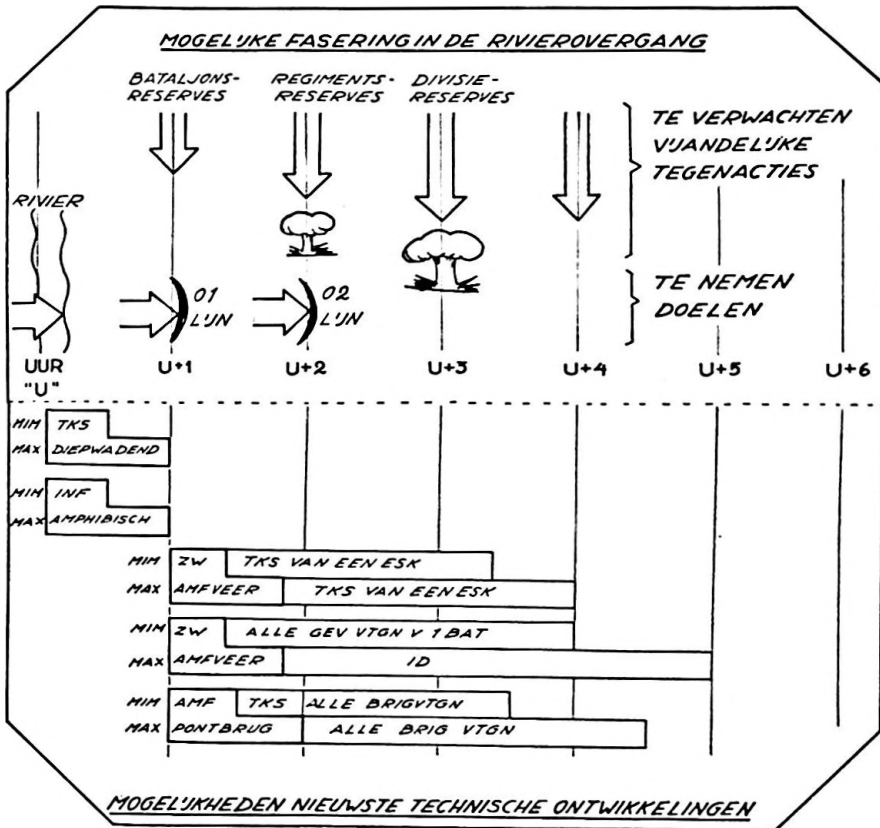
Uit dit schema valt af te leiden, dat de verdediger — wat de tijdsfactoren betreft — sterk in het voordeel is. Weliswaar kan de aanvaller rekenen op een succesrijke stormovergang, maar een moderne, gemotoriseerde en gemechaniseerde tegenstander kan de in stormboten overgestoken licht-bewapende troepen te voet hebben vernietigd, vóórdát de aanvaller in staat is met de huidige overgangsmiddelen, voldoende zwaar materieel aan de overzijde te brengen.

Volledigheidshalve moet ik even ingaan op de klassieke methoden, die de aanvaller ten dienste staan om de — eveneens klassieke — ongunstige tijdsfactor te boven te komen.

Deze methoden zijn:

— een massale overgang

- het zorgen voor vuuroverwicht
- het zorgen voor een verrassing
- misleiding t.a.v. de werkelijke overgang.

Figuur 5

Onder een massale overgang versta ik niet het masseren van de beschikbare eenheden. Het vormen van een zwaartepunt is in de beginfase van de rivierovergang bepaald uit den boze.

Het zou de tegenstander in dit geval wel heel gemakkelijk worden gemaakt om — in de tijd die wij nodig hebben om ons materieel over te zetten — richting en plaats van zijn tegenaanvallen te bepalen. Het vormen van een zwaartepunt in de beginfase van de Rivierovergang wordt terecht als onjuist beschouwd. Onze Nederlandse doctrine schrijft dan ook uitdrukkelijk een stormovergang over een zo breed mogelijk front voor. Onder een massale overgang versta ik het oververzadigen van de verdediger, door overal waar dat maar enigszins mogelijk is en bij herhaling, geïmproviseerde overgangen te ondernemen, zódanig dat de verdediger geen kans meer ziet overal tegelijk te zijn. Dáár waar de aanvaller na enige tijd succes blijkt te hebben, wordt dit succes uitgebuit door het overzetten van zwaar materieel.

Het is overigens duidelijk dat deze tactiek voorbehouden is aan die partij

die over voldoende mankracht beschikt om zich een dergelijke kostbare methode te veroorloven. Wij kunnen deze methode dus wel van onze potentiële tegenstanders verwachten, maar niet van ons zelf.

De methode van de bescherming door vuur is — in het verleden — een zeer doeltreffende methode geweest en zou het nog zijn, indien wij vrijelijk kernwapens zouden kunnen gebruiken. De conventionele artillerie echter heeft onvoldoende uitwerking op gepantserde voertuigen om onze troepen aan de overzijde afdoende te beschermen.

Ook in het geval van een beperkte nucleaire oorlog is de verdediger duidelijk in het voordeel omdat hij met één enkel kernwapen de brugslag ongedaan kan maken om daarna de reeds overgezette troepen op zijn gemak te vernietigen.

V.w.b. de verrassing en de misleiding stel ik dat slechts de stormovergang zelve hier baat bij heeft. Voor de voortzetting van de aanval aan de overzijde en voor het afweren van tegenaanvallen blijft zwaar materieel nodig. Dit zware materieel moet met de U geschetste overgangsmiddelen naar de overzijde worden gebracht. Dit duurt, zoals U heeft gezien bij de grote aantallen voertuigen die bij een moderne gevechtseenheid zijn ingedeeld, toch altijd nog zólang, dat van enige verrassing of misleiding in de beslissende fasen van een rivierovergang, geen sprake kan zijn. Men kan ten hoogste, door het kiezen van onwaarschijnlijke overgangsplaatsen, de reactietijd van de verdediger verlengen, maar toch nooit zodanig, dat het zware materieel tijdig aan de overzijde is.

Samenvattende kan worden gesteld dat een Rivierovergang tegenover een volwaardige tegenstander met de thans beschikbare overgangsmiddelen, zonder een uitgebreid gebruik van het nucleaire wapen, niet mogelijk is.

Dit Mijnheer de Voorzitter is het tactische dilemma waar ik U zoëven over sprak en waar wij straks een oplossing voor gaan zoeken. Het bestaan van dit dilemma kan overigens op een heel wat directere wijze worden aangetoond, mits U bereid bent een wat beschouwelijker bewijs te aanvaarden.

Het verschijnen van het nucleaire wapen, dat een immense vuurkracht vertegenwoordigt, heeft ons gedwongen tot grotere spreiding en grotere beweeglijkheid. Wij doen hierbij niets anders dan de krijgshistorische lijn doortrekken, waarbij de manoeuvre-dimensies zich altijd al hebben aangepast aan de steeds groter wordende vuuruitwerking.

Maar deze vergrote beweeglijkheid, geconcretiseerd in onze moderne gevechtsvoertuigen is — in verhouding tot de enorme vuurkracht van het kernwapen — inderdaad niets meer dan een *aanpassing*, zonder welke een gevecht onder nucleaire omstandigheden niet eens mogelijk zou zijn. Wat dit betreft verkeren wij weer, evenals in de eerste wereldoorlog, in een periode van een primaat van het vuur t.o.v. de beweeglijkheid. Er zou een heel andere grootte-orde van beweeglijkheid nodig zijn — wellicht een beweeglijkheid via de derde dimensie — om de verlamrende werking van het thans overheersende kernwapen te boven te komen.

Indien wij echter onze huidige beweeglijkheid, vertegenwoordigd in onze moderne gevechtsvoertuigen, door enigerlei oorzaak, bij voorbeeld een waterhindernis, tijdelijk verliezen, dan kan er niet anders dan een levensgevaarlijke situatie ontstaan. Het met bootjes over een rivier peddelen van licht bewapende troepen, tegenover een gemechaniseerde tegenstander, die bovendien elk ogenblik een kernwapen kan inzetten op de relatief veel bouwtijd ver-

gende pontonbrug is even zinloos als de cavallerie-charges op mitrailleur-nesten in het begin van de eerste wereldoorlog.

De normale compensatie voor dit tijdelijk gebrek aan beweeglijkheid, namelijk het geconcentreerd gebruik van nucleair vuur, ontvalt ons in een beperkte nucleaire oorlog; het conventionele wapen schiet tekort. Ziedaar wederom het dilemma.

Er zit een zekere ironie in het feit dat onze kostbare gemechaniseerde eenheden, bij het ontmoeten van een waterhindernis, relatief hulpelozer zijn dan vroeger. Dit mag wel degelijk als een keerzijde van de mechanisatie-medaille worden gezien.

Als vanzelf gaan thans onze gedachten uit naar die technische ontwikkelingen, die aan onze wens aangaande een beweeglijkheid van onze gevechtsvoertuigen, ook over een waterhindernis héén, tegemoet beloven te komen. Hiervoor mag ik dan weer het woord laten aan de overste Elkerbout.

Mijnheer de Voorzitter. Het is duidelijk dat bij de meeste stormovergangen de aanvalsbout voor gemechaniseerde troepen niet zal voldoen. Men slaat dan ook nieuwe wegen in. De nieuwe technieken zijn veelbelovend, doch nog niet 100 % afdoende.

Allereerst de helikopter als overzetmiddel. Ik noem hier maar één voorbeeld, waaruit moge blijken in welke richting wordt gedacht. De Skycrane, uit de naam blijkt al dat hij inrichtingen bezit om op te kunnen takelen, zet ofwel een cabine met 67 man in gevechtssuitrusting over of elke willekeurige dode last van 10 ton. Voor antitankwapens en geniemachines een welkome mogelijkheid.

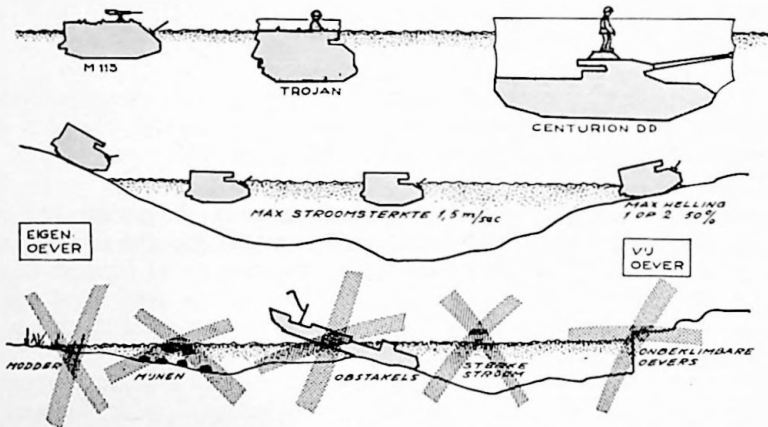
Het amfibisch maken van gevechtsvoertuigen en het gebruik daarvan op grote schaal is een volgende hernieuwde ontwikkeling. Via de vanouds bekende Weasel en de hoogstmoderne Dynatrac, komen wij aan echte amfibieën als de Stalwart. Een fantastische amfibie, maar ongepantserd. Het bleek dat sommige gewone pantservoertuigen konden drijven of althans met eenvoudige middelen drijvend te maken waren. Zo heeft het Britse pantserrups-personeelsvoertuig Trojan slechts een omhooggezet rubber schotje tegen golfslag nodig en is dan amfibisch. Onze in aanschaffing zijnde M113-familie behoeft geen bijzondere voorzieningen. Het Detachement Beproeving Voertuigen heeft een aantal proefnemingen op dit „terrein” verricht. Zeer kortgeleden werden de M106-mortierdrager en de M577-commandopost beproefd op hun amfibische eigenschappen en wel op de Kaag, in de Biesbos en op de Maas. Hoewel we de M113 als een terreinvoertuig met bijkomend drijf- en vaarvermogen kunnen kenschetsen en hoewel door de typische vorm van de romp de vaarsnelheid gering is, gaat een stormovergang van deze voertuigen toch verrassend snel. De Maas werd bij voorbeeld in 1 à 1½ minuut overgestoken, zij het onder zeer gunstige condities.

Voor tanks, die soortelijk zeer veel zwaarder zijn dan personeelsvoertuigen en dus nimmer zo ontworpen kunnen worden, dat zij voldoende water verplaatsen om te kunnen drijven, kent men de Duplex Drive-techniek. Als bij de Trojan wordt het extra drijfvermogen van een DD-tank verkregen door een extra rubber wand, die als een harmonica omhoog opgezet kan worden. Er ontstaat aldus een open bak die drijven kan en waarvan de tank de zware maar waterdichte bodem vormt. Voor de Sheridan, een lichte tank waarover de laatste tijd nogal wordt gesproken, gaat dit nog wel. Voor de Centurion

is echter een geweldig omhulsel nodig. In W.O. II werden met DD-tanks operationele successen geboekt, ondanks vele verdronken tanks. Men zoekt tegenwoordig naar minder omvangrijke methoden.

Amfibisch overgaan klinkt eenvoudig en daardoor aantrekkelijk. Het biedt evenwel in lang niet alle gevallen uitkomst. De mogelijke systemen zijn: voldoende eigen waterverplaatsing of opgebouwde Duplex Drive. De condities voor overgang zijn: vlak-hellende oevers en niet te grote stroomsterkte. Bij modderoevers, obstakels, sterke stroom, mijnen en onbeklimbare vijandelijke oever is het niet mogelijk. (fig. 6).

AMFIBISCHE OVERTOCHT

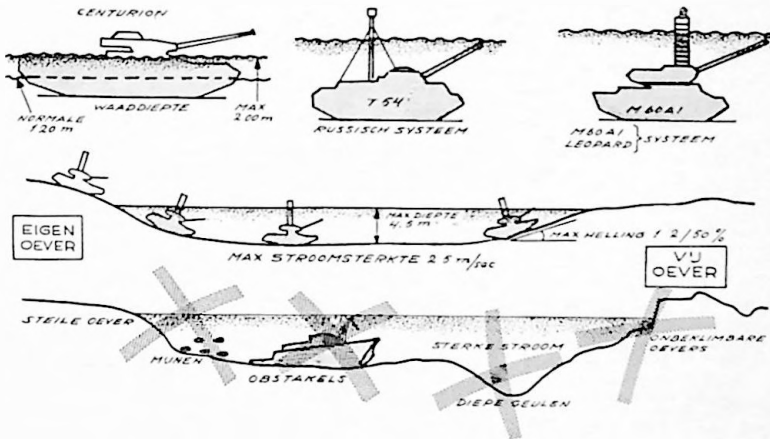
Figuur 6

Voor middelzware en zware tanks blijkt het bovengenoemde niet de geëigende methode. Er wordt daarom gezocht naar middelen om tanks veel dieper te kunnen laten waden dan tot dusverre mogelijk was. Dit staat bekend als snuiveren, snorkelen of diepwaden. Deze methode werd door de Duitsers in W.O. II uitgevonden en vindt nu bij de Russen algemeen toepassing. Thans worden ook de nieuwste westelijke tanks van diepwaaduitrustingen voorzien, nl. de Amerikaanse M60A1, de Westduitse Leopard en vermoedelijk ook de Franse AMX30. Met behulp van kikvorsmannen is zelfs tankberging in het water mogelijk gebleken. Ook schijnt de diepwadende genietank onderwater dozerwerk te kunnen verrichten.

Ook het diepwaden klinkt eenvoudig en daardoor aantrekkelijk. Evenmin als amfibisch overgaan biedt het in alle gevallen uitkomst. Er zijn twee systemen: het Russische heeft een vrij dunne snuiver, het Westerse een schacht waaruit de tankcommandant, boven water ziende, zijn tank dirigeert. Condities ook hier vlak-hellende oevers, vaste vlakke bodem en niet te grote diepte. Bij steile oevers, obstakels, diepe geulen, mijnen en onbeklimbare oevers is diepwaden niet mogelijk. (fig. 7).

Zonder een zeer goede onderwaterverkenning van oevers en bodem zijn diepwaden en amfibisch overgaan in mindere mate, gedoemd tot mislukking. Kikvorsmannen, die speciaal hierin ervaren moeten zijn, zullen in groten getale hiertoe ongeveer een dag tevoren moeten worden ingezet.

DIEPWADEN (SNORKELEN SNUIVEREN)

Figuur 7

Niet alle gevechtseenheden zullen amfibisch zijn of kunnen diepwaden. Ook zijn er rivieren die daarvoor te diep zijn. En er moet véél méér over de rivier worden gebracht dan alleen voorste lijns-gevechtseenheden. De brug is dan ook als vanouds van doorslaggevend belang. Vooral *snelle* brugslag is een eerste vereiste. De Franse kolonel Gillois en zijn revolutionaire brugontwerpen zijn wereldbekend geworden. Op zijn prototype wordt bij verschillende naties verder gewerkt.

Het door de Amerikanen ontwikkelde type kent geen pneumatische hulpdrijvers zoals het Gillois-prototype, waardoor het vaartuiglichaam zelf vrij omvangrijk moest worden. Terzake van de terreinvaardigheid van elk element zegt men „it goes anywhere where the jeep goes”. Evenals de Franse brug bestaat deze versie uit twee vaartuigmodellen, het middenelement en het eindelement dat de verbinding van brug met oever maakt. Het brugdek laat alleen éénrichtingverkeer toe. Het materieel staat bekend als Mobile Assault Floating Bridge, MAFB.

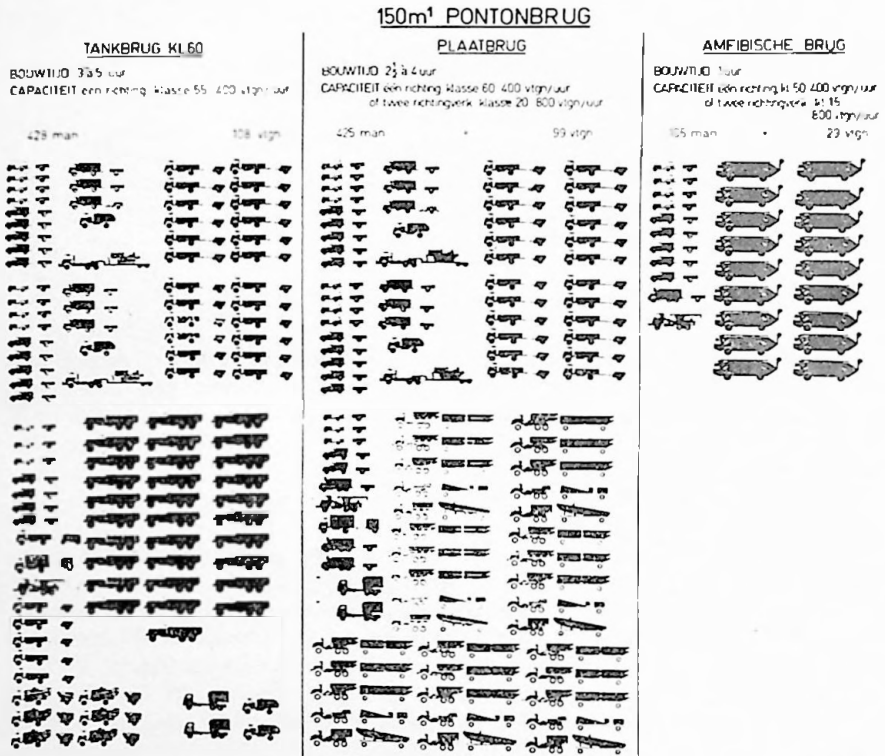
Het Duitse M2 amfibisch brugmaterieel bestaat uit één type element dat als zelfstandige pont of vlotbouwelement of als midden- en als eindbrugvak wordt gebruikt. Eén enkel amfibisch element is een klasse 20 pont met eigen voortstuwing. Drie gekoppelde elementen vormen een amfibisch tankvlot klasse 60. Het vlotdek is door de breedte van de rijbaan zó ruim, dat het draagvermogen van het vlot met een aantal lichte voertuigen bijna geheel benut kan worden. Een klasse 60 brug van dit materieel kan door lichte voertuigen in tweerichtingverkeer bereden worden, waardoor de verkeerscapaciteit van de M2 brug bij het gebruikelijke militaire verkeer veel groter is dan die van Gillois of MTFB.

De tactische voordelen van dergelijk modern brugmaterieel blijken pas goed duidelijk, als we de bouwrijden, personeelsbehoeften en de brugcolonnen van dit amfibische materieel met die van meer conventionele brugtypen vergelijken.

Een pontontankbrug klasse 60 van 150 m lengte kost 3 à 5 uur bouwrijd,

428 man van ca. twee genieveldcompagnieën en de brugcompagnie en vergt een colonne van 108 voertuigen met aanhanger, 8 km lang met een passeertijd van ca. 20 minuten. Een pontonplaatbrug klasse 60 van dezelfde lengte vergt $2\frac{1}{2}$ à 4 uur bouwtijd. Overigens dezelfde mankracht en even grote colonne als boven.

Een amfibische brug klasse 60 van 150 m lengte vergt niet meer dan één uur bouwtijd met 105 man. De benodigde colonne telt ca. 30 voertuigen, passeertijd enkele minuten. (fig. 8).

Figuur 8

Het belangrijkste voor ons vanavond zijn de overzetcapaciteiten en bouw-tijden van al deze middelen. Hoe vroeg kan het eerste voertuig erover? Ik moge hiervoor verwijzen naar de tabel fig. 9. De overzetcapaciteit van de besproken gebruikelijke en nieuwe amfibische middelen zijn hier vergeleken. De fantastische technische overzetmogelijkheden van amfibische bruggen blijken overduidelijk.

We wilden — zoals U zich zult herinneren — evenwel bruggen op niet al te opvallend gunstige plaatsen zoals veerstoepen e.d. slaan. Als we dat doen, dan zal deze fantastische verkeerscapaciteit teniet worden gedaan door de moeilijkheden die ontstaan, als wij met die enorme aantallen voertuigen in dat tempo over onverharde uiterwaarden gaan rijden. Materieel voor even snel te leggen noodwegen is bij deze snelle bruggen dus een vereiste. Gelukkig is een doeltreffend materieel in ontwikkeling. De Britse aluminium-wegenmat klasse

TECHNISCHE VERKEERS-CAPACITEIT VAN OVERGANGSMIDDELEN

		GEMIDDELD AANTAL OVERGEZETTE VOERTUIGEN NA					
		1 UUR	2 U	3 U	4 U	5 U	
NA AANVANG BOUW							
VEER- DIEN- STEN	LICHTE Aanvals-vloten M2-materiaal (8)	BOUW- TJD. 1/2 u	6	30	54	78	102
	ZWARE Tank-vloten Plaatsing-materiaal (60)	1 1/2 u		6	18	30	42
	ZWARE Tank-vloten Plaatsing-materiaal (60)	1 1/2 u		24	72	120	168
	AMFIBISCHE Tank-vloten van amfibisch omgemaak (60)	2/3 u	8	20	32	44	56
	AMFIBISCHE Zware vloten van amfibisch omgemaak (60)	1 u	32	80	128	176	224
PONTON- BRUC- GEN	PLAATBRUG Een-deuks (60)		3 u		400	800	
	PLAATBRUG Twee-deuks (20)		3 u		800	1600	
	AMFIBISCHE Een-deuks (60)	1/2 u	200	600	1000	1400	1800
	AMFIBISCHE Twee-deuks (20)	1/2 u	400	1200	2000	2800	3600

BOUW-TJD.

Figuur 9

30 is nu bij de troep. Hij werd ons vorig jaar gedemonstreerd nabij Paderborn. Een geheel gelijksoortige, doch zwaardere mat klasse 60 is in ontwikkeling.

Het legstelsel is even simpel als doelmatig. Op elke standaard-drietonner kan een grote spoel met ca. 50 m daarop gerolde aluminiummat worden gemonteerd. Bij verplaatsingen ligt de spoel met 3 1/2 m brede mat, in de lengterichting van het voertuig. Alvorens de mat te leggen wordt de spoel een kwartslag gedraaid en het losse einde van de mat over de bestuurderscabine heen voor de voorwielen van de truck op de grond gelegd. De truckchauffeur rijdt dan in het tempo van de looppas recht vooruit, de mat rolt af en wordt daarbij direct door de truck bereiden. De volgende mat kan onmiddellijk aansluitend op dezelfde manier gelegd worden. Het leggen gaat zeer snel, luttele minuten per 100 meter. Door de verrassende veerkracht van het materiaal lijdt de mat opvallend weinig schade door het overrijdende verkeer. Hij kan meestal na gebruik — zij het iets minder snel — weer worden opgenomen.

Het lijdt geen twijfel of al deze activiteiten met amfibieën, boten, wadende tanks, vloten en bruggen zijn buitengewoon opvallende en goed zichtbare activiteiten. Voorts zijn zij zeer kwetsbaar. Het camouflage- en misleidingsvraagstuk is er dus een van de eerste orde. Op grote schaal zal van rook gebruik moeten worden gemaakt, in het bijzonder over grote gebieden. Het rookschieten zal incidenteel de door rookgeneratoren opgewekte rook kunnen aanvullen. Dummy-vloten en -bruggen moeten worden ingezet om de vijandelijke tegenaanvallen te verdelen en daardoor het effect op de echte overgangsmiddelen te verminderen. Met moderne middelen zijn bijzonder bedriegelijke resultaten te bereiken.

Ik moge thans het woord weer aan de overste Overakker overdragen.

Het eigen optreden

Doelstelling

Wij komen dan nu toe — Mijnheer de Voorzitter — aan de oplossing van ons tactische probleem, met behulp van de nieuwe technische hulpmiddelen, ons door de overste Elkerbout in het vooruitzicht gesteld.

Uit de voorafgaande inleiding heeft U reeds begrepen waar wij in wezen bij de moderne Rivierovergang naar streven; namelijk:

— het handhaven van de voorwaartse beweging, alsof er geen waterhindernis is.

Ik heb U reeds aangetoond welk een levensgevaarlijke situatie er kan ontstaan als wij deze beweeglijkheid niet zouden kunnen handhaven.

De karakteristiek is echter wat vaag omdat zij een mooie wensdroom inhoudt. De waterhindernis is er wel degelijk. Ik zie mij dus gedwongen een wat concretere karakteristiek te leveren:

— de Rivierovergang moet met een zodanige kracht en snelheid worden uitgevoerd, dat in één doorgaande beweging de vijandelijke bezetting aan de rivier wordt doorbroken en zodanig diep wordt doorgestoten in het vijandelijk verdedigingssysteem, dat de vijand geen invloed op de eigen overzetoperaties meer kan oefenen. Hierbij is het noodzakelijk de vijand zijn tegenaanvalsmogelijkheden te ontnemen of althans beslissend afbreuk daaraan te doen.

Deze doelstelling is echter helaas in strijd met die van onze huidige doctrine — althans voor wat betreft de inhaerente tijd/ruimte factoren.

Ik moet daarom eerst afrekenen met de gangbare, m.i. verouderde, tactische begrippen om hiervoor nieuwe in de plaats te stellen.

Tactische begrippen

Ten aanzien van de plaats en de omvang van het uiteindelijk te vormen bruggehoofd zegt onze huidige doctrine o.m. dat vanaf 03 lijn — die de buitenste begrenzing van het bruggehoofd aangeeft — de vijand geen werkzaam vuur met lichte en middelbare artillerie meer mag kunnen afgeven op de overgangsplaatsen.

Deze eis dateert in feite nog uit het tijdperk van de conventionele oorlogvoering. Hoewel de overige eisen gesteld aan plaats en omvang van het bruggehoofd nog steeds gelden, dient men zich wel te realiseren dat deze, in combinatie met de immer geldende eis van minimale kwetsbaarheid t.o.v. vijandelijke kernwapeninzet (hoogstens één bataljon per vijandelijk 50 kt wapen), een zo belangrijke vergroting van het te veroveren bruggehoofd tengevolge heeft, dat de eis t.a.v. de vijandelijke artillerie hierbij vergeleken irrelevant is geworden. Inplaats van deze eis zou men mogen verwachten, dat de omvang van het bruggehoofd zodanig groot wordt gekozen, dat vijandelijke kernwapenlanceerinstallaties op divisieniveau, niet meer in staat zullen zijn werkzaam vuur op de overgangsplaatsen (bruggen) af te geven (40 à 50 km).

De overige bekende faselijnen zijn:

— de 01 lijn van waar nog doeltreffend direct gericht vuur op de overgangsplaatzen mogelijk is;

— en de 02 lijn zijnde de meetkundige plaats van de verst verwijderde waarnemingsmogelijkheden op de rivier.

Ook dit fijne onderscheid tussen direct en indirect gericht vijandelijk vuur op de overgangsplaatsen is thans volkomen uit de tijd.

In de eerste plaats zijn wij gedwongen de Rivierovergang krachtig en vooral snel uit te voeren, zodat het tijdsverschil gelegen tussen het achtereenvolgens bereiken van deze beide faselijnen verwaarloosbaar klein zal zijn. In de tweede plaats zal een moderne verdediger de rivier slechts bewaken en geen gesloten vuurfront van direct gericht vuur op de rivier meer uitbrengen.

Het begrip 01 lijn en de noodzaak voor het hanteren van deze faselijn stamt inderdaad nog uit de tijd dat de verdediger het zich kon veroorloven een aaneengesloten vuurfront aan de rivier zelve op te bouwen.

Voor de vroegere 02 lijn — thans 01 lijn te noemen — hebben wij echter nog wel veel belangstelling, omdat na het bereiken van deze lijn, die vijandelijke grondwaarneming uitschakelt, de genie zonder overdreven risico's met het bouwen van vlotten en bruggen kan gaan beginnen.

Er is nog een faselijn waar wij thans belangstelling voor koesteren t.b.v. de coördinatie met de artillerie en dat is de lijn van waaruit geen artillerievuur meer op de overgangsplaatsen kan worden afgegeven. Deze — vroegere 03 lijn — ware thans 02 lijn te noemen.

Wij hebben deze 02 lijn niet zozeer nodig om te weten wanneer wij eindelijk van vijandelijke voorbereide storende artillerievuren op de overgangsplaatsen zijn verlost, maar vooral t.b.v. de coördinatie van de eigen artilleriebewegingen. Wij zullen immers tijdig onze eigen artillerie aan de overzijde moeten brengen om de aanval ook over de 02 lijn, met steun van deze overgebrachte artillerie, voort te kunnen zetten.

Samenvattend wilde ik U voorstellen voortaan te spreken over:

- een 01 lijn — zijnde de lijn van waaruit nog grondwaarneming op de overgangsplaatsen mogelijk is;
- een 02 lijn — van waaruit geen vuur met lt- of middelbare artillerie meer op de rivier kan worden uitgebracht;
- een 03 lijn — zijnde de buitenste begrenzing van het bruggehoofd van waaruit geen divisie-kernwapen meer op de rivier kan worden gelanceerd.

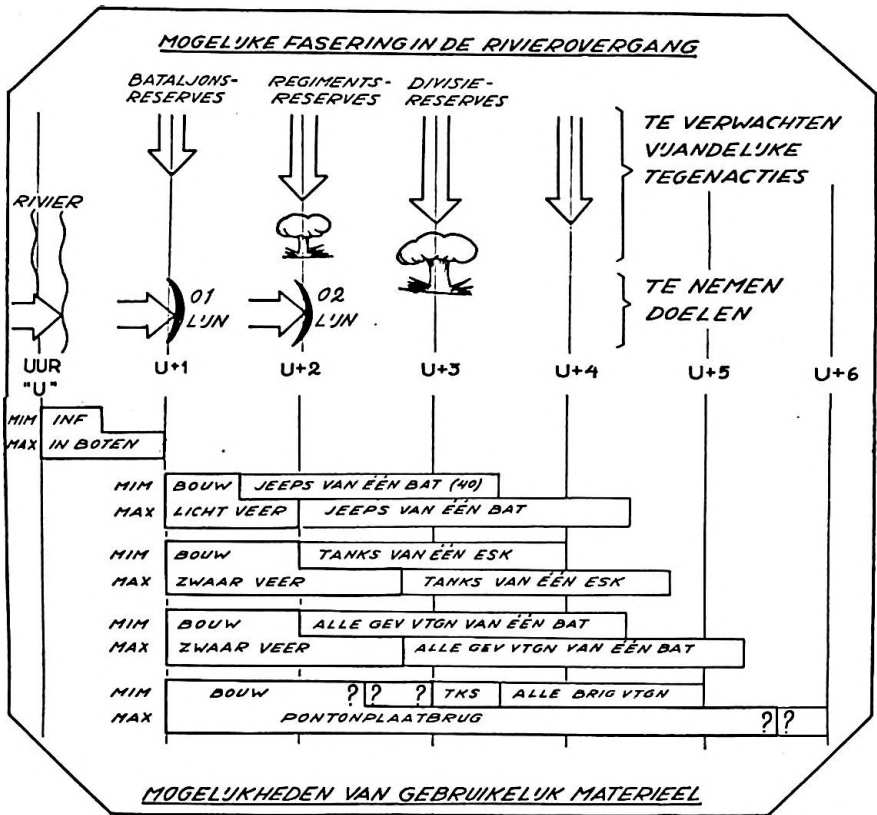
Gevechtsplan

Manoeuvre

Keren wij thans terug naar onze doelstelling, dan weten wij nu ten minste wat het „diep doordringen in 's vijands verdedigingssysteem" qua factor *ruimte* inhoudt.

Dit is, in ons terrein gemiddeld 4 à 5 km tot de 01 lijn, ongeveer 15 km tot de 02 lijn en \pm 40 km tot de 03 lijn. (fig. 10).

Als wij bovendien in onze doelstelling lezen dat het noodzakelijk is de vijand zijn tegenaanvalsmogelijkheden te ontnemen, dan kunnen wij op deze ruimtenormen ook nog de bijbehorende tijdsnormen enten. Deze tijdsnormen ontleenen wij aan de reeds eerdergenoemde reactietijden van de tegenstander. Om binnen de vijandelijke reactietijd op te kunnen treden, waarmee wij hem inderdaad elke kans op een tegenactie ontnemen, zouden wij:

Figuur 10

- de 01 lijn met de voorbataljons binnen 1 uur,
- de 02 lijn met de voorbrigades binnen 2 uren en
- de 03 lijn met de voordivisies binnen 3 uren moeten bereiken.

Een dermate snelle operatie is echter voorlopig nog een utopie. Zelfs met het U door de overste Elkerbout genoemde moderne overgangsmaterieel, zijn deze ideale snelheden niet te halen. Al zouden alle aanvalschelons over amfibische gevechtsvoertuigen beschikken en alle tankbataljons al snuiverend over kunnen gaan, dan nog is een aanval over 40 km binnen de drie uren wat al te veel gevraagd.

Bij de huidige technische stand van zaken is het volledig amfibisch uitrusten van de gevechtsvoertuigen van de divisie, op grond van andere tactische overwegingen, bovendien niet erg gewenst.

Ook aan het gebruik van helikopter- of luchtlandingseenheden zijn beperkingen verbonden. Ten einde niet in een „science-fiction” oplossing te vervallen dienen wij aan te nemen, dat deze moderne middelen slechts beperkt beschikbaar zullen zijn. Bovendien kleven aan de huidige technische uitvoeringen van de helikopters nog vele tactische restricties. Zowel helikopter- als luchtlandingseenheden kunnen zich slechts korte tijd in vijandelijk gebied handhaven. De huidige transport-helikopter is bovendien nog zeer kwetsbaar

voor vijandelijk afweervuur, waardoor deze slechts verrassend en over korte afstand boven door de vijand bezet gebied kan optreden.

Bij inzet van één amfibisch bataljon per voorbrigade en met behulp van ten minste één escadron snuiverende tanks kan de 01 lijn in een brigadevak van ± 10 km breedte, onder normale verhoudingen nog wel binnen het uur worden bereikt.

De overige infanteriebataljons van deze voorbrigade zullen dan als vandoes per aanvalsbboot of stormboot overgaan. Deze voorbrigade zal zich op de overzijde kunnen handhaven tegen aanvallen van lokale reserves mits de noodzakelijke antitankmiddelen als b.v. de 106 mm tl.v. per helikopter worden overgependeld.

Het bereiken van de 03 lijn binnen de drie uren is — zoals gezegd — niet haalbaar. Zelfs met een volledige amfibische strijdmacht, gesteld dat wij deze ooit zouden willen hebben, is zulks onmogelijk te verwezenlijken. Helikopter- of luchtlandingseenheden zijn bepaald te kwetsbaar om op 60 km voor de eigen strijdmacht uit, aan de grond te worden gezet.

Als gevolg van de onmogelijkheid om de 03 lijn binnen de vastgestelde tijd te bereiken, wordt het tijdig bezetten van de 02 lijn echter van essentieel belang voor het welslagen van de overgangsoperatie. Immers, als wij de 03 lijn niet binnen de voor een vijandelijke divisie-tegenaanval uitgetrokken tijd kunnen vermeesteren, dan moeten wij rekening houden met het daadwerkelijk inzetten van deze tegenaanval.

Het tijdig veilig stellen van de 02 lijn is dan het kritieke punt geworden waar het welslagen van de overgangsoperatie grotendeels van afhangt:

- in de eerste plaats om geconcentreerde vijandelijke tegenaanvallen uit de diepte van 's vijands weerstandsgebied op de overgangsplaatsen te voorkomen;
- in de tweede plaats om zo snel mogelijk voldoende ruimte te scheppen voor het gereedstellen van de eenheden, voertuigen, tanks en artillerie, nodig voor het voortzetten van de aanval naar de 03 lijn.

De 02 lijn is hiermede gepromoveerd van een eenvoudige faselijn tot een van tactisch belang zijnde „lijn“, die als een tijdelijke en vooral tijdige wig wordt geschoven tussen 's vijands voornaamste reserves en de overgangsgebieden. Het doel van deze wig is dus het afweren of ophouden van vijandelijke tegenacties gedurende de tijd die wij nodig hebben om voldoende gevechtskracht aan de overzijde op te bouwen.

De weinige moderne overgangsmiddelen zoals amfibische gevechtsvoertuigen, snuiverende tanks en transporthelikopters, die ons voorhands ter beschikking zullen staan, dienen ter verwezenlijking van dit doel te worden aangewend.

De vóórbataljons die per amfibisch gevechtsvoertuig of per aanvalsbboot zijn overgestoken dienen de aanval ook over de 01 lijn zo snel mogelijk voort te zetten. Speciaal voor de amfibische eenheden moeten de voorwaarden worden geschapen voor een snelle opmars naar de 02 lijn, waarbij vijandelijke weerstanden zoveel mogelijk moeten worden omtrokken.

De per aanvalsbboot of stormboot overgestoken eenheden zetten hun aanval, in afwachting van het overzetten van hun gevechtsvoertuigen, te voet voort. Hun eerste taak is het zuiveren van het gebied tussen de rivier en de 01 lijn. Deze taak is belangrijk omdat het achterblijven van vijandelijke waarnemingsgroepen desastreuze gevolgen voor onze brugslag kan hebben. Na het

bereiken van de 01 lijn wordt de aanval, nog steeds te voet, voortgezet, waarbij deze eenheden bedacht moeten zijn op het afweren van lokale vijandelijke tegenacties. Zoals wij straks zullen zien komen de eerste gevechtsvoertuigen ongeveer 2 uren na de stroomovergang ter beschikking. Te zamen met de per helikopter overgependelde tlv's moeten deze bataljons dan in staat worden geacht de na \pm 2 uren te verwachten aanval van vijandelijke regiments-reserves te weerstaan.

De ondertussen naar de 02 lijn voorttjellende amfibische eenheden zullen, ondanks hun pogingen om vijandelijke weerstanden te vermijden, deze lijn toch niet tijdig kunnen bereiken. Onder tijdig verstonden wij immers: het bereiken van de 02 lijn, vóórdat de vijandelijke divisiereserves deze lijn passeren op weg naar de inmiddels door de vijand onderkende overgangsgebieden. Voorzichtig geschat dient de 02 lijn dus binnen twee uren na de stormovergang te zijn bezet.

Om het zo belangrijke bezit van de 02 lijn veilig te stellen, kunnen wij tussende 1 à 2 uren na de stormovergang, helikopter- of luchtlandingseenheden op de tactisch belangrijke gebieden in deze lijn inzetten. Deze door de lucht vervoerde eenheden zijn weliswaar bijzonder kwetsbaar, maar zij moeten toch wel in staat worden geacht een maximaal 10 km vóór de eigen troepen gelegen object gedurende 1 à 2 uren vast te houden vóór de aankomst van de amfibische eenheden.

Het is misschien nuttig om op dit moment meteen maar in te gaan op de alternatieven voor deze luchtlandingsoperatie. U zult mij misschien voor de voeten willen werpen dat ik toch een klein beetje „science fiction tactiek” bedrijf, omdat het niet waarschijnlijk lijkt dat wij in de Nederlandse strijdkrachten over de nodige transporthelikopters zullen beschikken om — bij voorbeeld — een tweetal infanteriebataljons op deze wijze in te zetten.

Ik wil hier daarom even wat uitvoeriger ingaan op de alternatieve mogelijkheden om een dreigende divisietegenaanval op te houden. U zult het waarschijnlijk wel met mij eens kunnen zijn, dat deze divisietegenaanval op onze overgangplaatsen, op straffe van totale mislukking, voorkomen moet worden.

De alternatieven zijn:

- interdictie door de luchtmacht
- opvangen met grondmacht
- vernietigen met nucleaire wapens.

Of interdictie met luchtmacht een afdoend middel is waag ik te betwijfelen. Er zijn mij uit de afgelopen wereldoorlog teveel voorbeelden bekend van mislukte interdictie, ondanks massale inzet van vliegtuigen, om deze twijfel te rechtvaardigen.

Het opvangen met eigen grondmacht is, afhankelijk van het tijdstip van de aanval, het terrein en de wederzijdse gevechtskracht, misschien nog net mogelijk, maar wij bevinden ons dan wel in een onmogelijke positie voor het voortzetten van de aanval.

Het enige afdoende middel is het nucleaire wapen, maar wij wilden nu juist de inzet van dit wapen zoveel mogelijk vermijden.

De genoemde alternatieven, m.u.v. het nucleaire wapen, bieden naar mijn mening eerder mogelijkheden voor aanvullende maatregelen dan voor een methode op zich.

Natuurlijk zullen wij naast de landingen op de 02 lijn interdictie met

verdragende artillerie en luchtmacht bedrijven. En natuurlijk zal een desondanks doorgedrongen vijand in de diepte door grondstrijdkrachten worden opgevangen. Als wij met dit complex van maatregelen de inzet van kernwapens kunnen vermijden dan is ons doel bereikt. Wij hebben hierover echter de helikopters bepaald nodig.

De manoeuvres gedurende de twee eerste fasen van de rivierovergang kunnen wij nu als volgt samenvatten:

Stormovergang over een zo breed mogelijk front, waarbij al het beschikbare amfibische materieel wordt ingedeeld, ter bereiking binnen één uur van de 01 lijn en het zuiveren van het gebied tussen de rivier en de 01 lijn.

Onder gemiddelde omstandigheden van terrein, weer en vijand zal naar schatting ten minste één amfibisch bataljon, één escadron snuiverende tanks en enkele transporthelikopters per voorbrigade nodig zijn.

Het zonder onderbreking voortzetten van de aanval naar tussengelegen doelen in de 02 lijn en het landen van troepen op of nabij deze tussengelegen doelen. De met tanks versterkte amfibische bataljons trachten daarbij vijandelijke weerstanden te onttrekken ten einde zo spoedig mogelijk de 02 lijn te bereiken. De overige bataljons zetten de aanval voorshands te voet voort en houden rekening met het afweren van lokale vijandelijke tegenaanvallen.

Alvorens de manoeuvres om het bezit van de 02 lijn en de voortzetting van de aanval naar de 03 lijn te behandelen wordt het tijd om na te gaan wat er ondertussen aan de rivier gebeurt en hoe het staat met de vijandelijke kernwapen dreiging. De overste Elkerbout zal dit deel van de voordracht van mij overnemen.

Eerder vanavond besprak de overste Overakker het vijandelijk optreden en daarvan zijn in het bijzonder de vijandelijke kernwapeninzetmogelijkheden van belang.

Vooral omdat ook vele van de nieuwste middelen die ik voor U ten tonele gevoerd heb, technisch net even kwetsbaar voor kernwapeneffecten zijn als de oude. Wat komt nu in het gehele overgangsgebeuren het eerst in aanmerking voor vijandelijke kernwapeninzet?

Allereerst de overgangsgebieden waarin zich betrekkelijk plaatsgebonden de daadwerkelijke overgangsactiviteiten afspelen en vervolgens de eigen troepen aan de overkant, die zich hergroeperen of tijdens een aanval zich concentreren. Tijdens de stormovergang is vijandelijke kernwapeninzet niet erg waarschijnlijk en wel om de volgende redenen:

1e. veronderstelden wij dat noch wijzelf noch de vijand ruim in de kernwapen zaten, m.a.w. restrictief gebruik van kernwapens;

2e. als wij niet al te opvallende overgangsplaatsen kiezen, dan kan de stormovergang binnen de vijandelijke reactietijd zijn uitgevoerd;

3e. er zal over een breed front worden overgegaan.

Dit laatste laat de vijand zo lang mogelijk in het onzekere v.w.b. het zwaartepunt van onze aanval. Verder geeft het brede front ons een basis voor zoveel mogelijk ruimte aan de overkant. En ten slotte geeft het ons zoveel mogelijk plaatsen voor het bouwen van vloten en bruggen.

Technisch is vijandelijke kernwapeninzet het meest lonend op bruggen, of ze in aanbouw of in gebruik zijn. Vloten zijn daarentegen nauwelijks een aanvaardbaar doel, omdat de vele veerdiensten zeer verspreid zijn en bovendien ter plaatse de veerdienst in zekere zin verspreid wordt onderhouden.

Op een pontonbrug zal een kernwapenexplosie desastreuze gevolgen hebben. De gehele constructie zal zodanig worden verwrongen, dat snelle reparatie door vervanging van vernielde elementen uitgesloten is. Voor vervanging van de gehele vernielde brug door reserve-materieel zal nimmer brugmaterieel voorhanden zijn.

Als U bedenkt van hoeveel belang juist bruggen zijn voor de totale overzetcapaciteit en wij hebben geprobeerd U dit te laten zien, dan is het verlies van een brug tijdens een aan de gang zijnde voorbereide rivierovergang dus praktisch onaanvaardbaar. Vernietiging van een brug betekent voor de aanvallende eigen troepen aan de overzijde het doorsnijden van een vitale levensader. Zij zouden daardoor in een bijzonder precaire situatie raken, terwijl ten slotte de gehele overgangsoperatie erdoor in gevaar wordt gebracht.

Om nu die vijandelijke kernwapeninzet zoveel mogelijk te ontgaan is een eerste maatregel, dat wij brugslagplaatsen kiezen die weinig voor de hand liggen. Zodanig gekozen dus, dat de vijand op deze plaatsen géén kernwapen ter inzet zal hebben voorbereid. Technisch zullen dit dus bepaald niet de meest ideale brugslagplaatsen zijn. Maar met de snel te leggen aluminium-wegematten is een goede oeververbinding voor alle voertuigtypen bepaald op zeer veel plaatsen te verwezenlijken.

De tweede maatregel om risico van brugvernietiging te verminderen is amfibische bruggen beweeglijk te gebruiken binnen de vijandelijke reactietijd. Voor het slaan, afbreken en verplaatsen van amfibische bruggen is maar zó weinig tijd nodig, dat binnen die vijandelijke reactietijd nog voldoende rijtijd over de brug overblijft, om het merendeel van de gevechtsvoertuigen van de brigades over te zetten.

Een cijfervoorbeeld zal dit verduidelijken:

Bouwen amfibische bruggen, 's nachts	45 min.
Rijtijd 300 wielvoertuigen/120 tanks	60 min.
	21½ uur
Vijandelijke reactietijd	2½ uur

Overdag gaat het slaan en afbreken van amfibische bruggen sneller dan 's nachts, maar door vijandelijke stay-behind-parties zal ook de vijandelijke reactietijd evenredig korter zijn. Er blijft dan dezelfde rijtijd beschikbaar. Ondanks onze rookgordijnen moeten wij dus liever geen amfibische bruggen inzetten vóórdat het terrein tussen rivier en 01-lijn gezuiverd is. Duisternis en slecht zicht werken natuurlijk gunstig.

Ten slotte zullen wij ter misleiding op vele waarschijnlijke brugslagplaatsen met dummy-bruggen moeten optreden. Die dummy-bruggen zullen ook voor radar en infrarood een bedrieglijk echte indruk moeten maken.

Samenvattend kunnen wij bovendien zeggen dat al deze noodzakelijke maatregelen bepaald géén vermindering van de genie-inspanning bij de rivierovergang betekenen. Wel wordt de inspanning anders gericht.

Uit het voorgaande cijfervoorbeeld leiden wij af dat vanaf U+3 een belangrijk deel van de gevechtskracht van de voorbrigade aan de overzijde beschikbaar kan zijn. Met deze gevechtskracht aan de overzijde moet het mogelijk zijn de 02 lijn vast in handen te krijgen en eventuele vijandelijke tegenaanvallen af te slaan.

Het is echter de vraag of wij nu ook voldoende gevechtskracht bezitten om

de aanval over de 02 lijn naar de doelen in de 03 lijn voort te zetten. Deze uitbraak kan uiteraard het beste geschieden nadat ook de gevechtsvoertuigen van de tweede rijperiode ter plaatse zijn gearriveerd. Er gaat dan echter veel tijd verloren, terwijl wij bovendien in deze periode tussen de 02 lijn en de rivier langzaam maar zeker een wel heel verleidelijk nucleaire doelwit gaan vormen. Een algemeen geldende richtlijn voor het al of niet voortzetten van de aanval is echter niet te geven. Dit hangt in een gevecht onder nucleaire dreiging of in een gevecht met restrictief gebruik van kernwapens te zeer af van de toevallige omstandigheden ter plaatse, waaruit het risico naar deze of gene zijde kan worden berekend.

De oplossing van dit probleem komt neer op het bepalen van het tijdstip voor de voortzetting van de aanval zodanig, dat de voordelen van het hervatten van de beweging (mindere kwetsbaarheid) opwegen tegen de nadelen van een geringere stootkracht (onvolledige opbouw aan de overzijde). Een meer concrete oplossing is niet te geven zonder nadere kennis van de tactische omstandigheden waaronder de beslissing moet worden genomen (gevechtssituatie, wederzijdse krachtsverhouding, vijandelijk patroon van kernwapengebruik, terrein, opdracht etc.). Hoogstens zijn enkele algemeenheden aan te geven, die de grenzen voor de mogelijke beslissingen bepalen:

- (a) Zo zal de opbouw van de gevechtseenheden aan de overzijde nooit zover mogen gaan dat de spreidingsnorm al te zeer geweld wordt aangedaan; dit komt er op neer, dat de voortzetting van de aanval zelden of nooit met de reservebrigade van de divisie zal kunnen geschieden.
- (b) De opstelling van de gevechtseenheden aan de overzijde wordt, gedurende de periode van opbouw, bepaald door eisen van onderlinge spreiding, tenzij deze eenheden in gevechtsaanraking met de vijand zijn.
- (c) Indien geen gevechtscontact wordt verkregen dient de opmars op eigen initiatief van de bataljonscommandanten, met aanvaarding van alle daaraan verbonden risico's, onverwijld te worden voortgezet, totdat gevechtsaanraking wordt verkregen.
- (d) Indien weerstand wordt ondervonden kan de voortzetting van de aanval in het algemeen pas plaatsvinden als de gevechtsvoertuigen van de infanteriebataljons zijn gearriveerd, de artillerie in stelling staat en de tank-eenheden ter beschikking zijn; bij de voortzetting van de aanval bestaat er uiteraard géén bezwaar meer om de gevechtseenheden tijdelijk te concentreren voor het verwezenlijken van een tactisch doel.

Organisatie op de eigen oever

Wij zouden niet volledig zijn als wij tot slot niet nog even in het kort stilstonden bij de organisatie op de eigen oever. Hiervoor mag ik weer het woord laten aan de overste Elkerbout.

U ziet hier schematisch voorgesteld, van 's vijands zijde naar eigen zijde:

- mogelijke aanvaldoelen in de 02-lijn op ongeveer 15 km van de rivier;
- een aanduiding van de 01-lijn, die niet meer dan ca. 5 km van de rivier zal liggen;
- een divisieaanvalsvak van 20 tot 30 km breedte;
- waarin met twee brigades vóór wordt opgetreden;
- een aantal stormovergangsvakken;
- enige geplande verwisselplaatsen voor amfibische bruggen.

- In de voorste strook van ca. 10 km diepte vinden wij:
- beveiligende eenheden;
 - lichte en middelbare artilleriestellinggebieden;
 - genietroepen voor de bouw van overgangsmiddelen.

Voorts genieparken, waarin geniematerieelvoertuigen op afroep gereedgehouden worden t.b.v. de bouw, op 10 à 15 km van de rivier. De voorbataljons met hun overgangsmiddelen hebben hun verzamelgebieden ca. 20 à 30 km van de rivier. Ten slotte de brigade- en divisiereserves op 30 à 60 km naar achteren.

Van al deze gebieden naar de rivier is er een militair wegennet nodig, een netwerk van eenrichtings- en tweerichtingsverkeerswegen, met waar mogelijk voor de geniebouwactiviteiten aparte geniewegen.

De eerste Overakker heeft zich vanavond in hoofdzaak beziggehouden met de tactiek van het gevecht over de rivier heen. De zaak waar het bij de rivierovergang inderdaad om gaat en die natuurlijk bepalend is voor al het andere.

Mijnerzijds hebt U enige indruk kunnen krijgen van de genieproblematiek, te weten het op juiste tijd beschikbaar stellen van de nodige doelmatige overgangsmiddelen. Als vuistregel kunnen we zeggen, dat dit met per vóórdivisie één genievechtsgroep, voorzien van voldoende en modern materieel te organiseren en op te lossen is.

Uit het laatste overzicht van de organisatie op eigen oever zal het U duidelijk zijn dat er behalve tactiek en genie, nog een derde probleemgebied te onderkennen is.

Enerzijds zal de gevechtsvoering tegen de vijand die bepaald niet stiltzit, allerlei aanpassing op korte termijn vergen van het overgaan van steunende eenheden, tankeenheden, steunende wapens en dergelijke.

Anderzijds voert de genie een gevecht met de tijd, met technische gevolgen van vijandelijk ingrijpen, met mijnen en met de rivier en haar oevers. Ook hier een mogelijk doorkruisen van bouwplannen en aanpassing aan omstandigheden, met als gevolg een andere fasering van het gereedkomen van de overgangsmiddelen.

Dit derde probleemgebied wat ik bedoel, omvat het leiden van de ingewikkelde verplaatsingen over zulke zeer grote diepten. Verplaatsingen die bijzonder goede timing vereisen en toch steeds aangepast moeten kunnen worden, overeenkomstig de eisen van de gevechten en het allengs beschikbaar komen of door kernwapens uitvallen van overgangsmiddelen.

Dit is een apart bevelvoeringsvraagstuk, een omvangrijk verbindingsvraagstuk en een interessant verkeersleidingsvraagstuk. De Amerikanen bevelen hiervoor een zgn. „River-Command“ aan, de Westduitsers kennen hun „Stabs-offizier mit besonderen Befugnisse“ en een ad hoc staf.

Wij menen echter hier vanavond niet dieper op in te kunnen gaan.

Zullen wij wel ooit een rivierovergang moeten plegen?

De rivierovergang is wel eens als typisch offensieve handeling, en derhalve als uiting van een onze defensiepolitiek vreemde agressiviteit, voor Nederlandse omstandigheden afgewezen.

Als wij daartegenover constateren dat wij in het Westeuropese terrein volgens de Russen gemiddeld iedere 20 km, volgens de Amerikanen iedere 25 km en weer volgens anderen gemiddeld iedere 40 à 50 km een water ontmoeten waarvoor de overgang op de beschreven wijze dient te worden georganiseerd;

en constateren dat gemechaniseerde eenheden dagelijks over tientallen kilometers diep opereren;

en constateren dat in de gevechtshandleiding van de Bundeswehr rivierovergangen als „eine alltägliche Erscheinung“ worden beschouwd;

en ten slotte moeten vaststellen dat rivieren niet alleen bij offensieve, voorwaartse bewegingen, maar evenzeer bij defensieve operaties snel achterwaarts moeten kunnen worden overschreden, dan hoop ik, dat wij er in geslaagd zijn, U het belang van de tactiek en techniek van de rivierovergang onder nucleaire dreiging aan te tonen.

De Voorzitter:

Overste Overakker en Overste Elkerbout, uit het applaus is U reeds duidelijk geworden dat iedereen zeer getroffen is door het in goed samenspel brengen van deze voordracht. Ik dank U daarvoor voorlopig zeer.

Ik neem aan, dat het door U in het midden gebrachte, bij enkele toehoorders wel vragen heeft doen rijzen en ik zou willen vragen deze eventuele vragen na de pauze te willen beantwoorden.

Ik verzoek dan degenen die zich geroepen voelen enige vragen op de inleiders af te vuren, zich in de pauze te willen opgeven bij Overste Ten Boske.

Wij zullen nu twintig minuten pauzeren.

PAUZE

De Voorzitter:

Mijne Heren, de vergadering wordt voortgezet en ik wil graag het woord verlenen aan Generaal Kroes.

Generaal Kroes:

Mijnheer de Voorzitter, ik heb met bijzonder veel belangstelling de belangwekkende inleiding van de beide inleiders beluisterd.

Het praktisch nut van deze voordracht en wat dat betreft verschil ik misschien van mening met Overste Elkerbout, zie ik niet zozeer daarin dat wij ons het recht gaan aanmatigen in de toekomst rivierovergangen op grote schaal op deze wijze uit te voeren, maar het praktisch nut voor mij zit er toch meer in, dat we kunnen zien hoe we tegen een dergelijk optreden van een mogelijke tegenstander zullen moeten optreden. En in dit verband zou ik U één vraag willen stellen en dat is de volgende:

De capaciteit van onze mogelijke tegenstanders kennende, zou ik U willen vragen hoe mogelijk optreden van hen gunstig beïnvloed zou kunnen worden door hun enorme kennis van de infiltratie? Ik vraag me af, als zij bij duisternis op grote schaal zouden kunnen infiltreren in onze eigen gelederen, zal dat voor hun de oplossing van het vraagstuk waarvoor zij staan, niet belangrijk kunnen vereenvoudigen? Dit was het enige, Mijnheer de Voorzitter, wat ik graag zou willen vragen.

Luitenant-Kolonel Overakker:

Mijnheer de Voorzitter, als ik mag antwoorden op de vraag van Generaal Kroes. Het is inderdaad zo, dat de potentiële tegenstander bevoorrecht is boven ons. Vooral ten aanzien van zijn mogelijkheid om massaal op te treden. In mijn inleiding heb ik deze methode al genoemd en daarbij verteld dat deze methode voorbehouden is aan onze potentiële tegenstander; het is helaas een kostbare methode, die wij ons zelf niet kunnen veroorloven. Bij deze massale wijze van overgaan, met geïmproviseerde overgangen en daár doordrukken, met zwaar

materieel waar de geïmproviseerde overgang lukt, past inderdaad ook de infiltratiemethode waar U op doelde. Hier past zeker ook bij de geïmproviseerde overgang des nachts, ten einde zoveel mogelijk verwarring te stichten in onze eigen gelederen en in de hoop dat wij onze plaatselijke reserves en grotere reserves op de verkeerde plaats zullen inzetten. Zonder enige twijfel is dit een gevaar waar wij als verdediger op bedacht moeten zijn. Ik bevind mij nu plotseling in een positie waarin ik over de doctrine van de rivierverdediging praat; ik wil er op het ogenblik ook niet al te diep op ingaan, maar zeer zeker is de infiltratie een methode die voor de tegenstander wel mogelijk is en voor ons niet, althans niet in die mate waarin de tegenstander het zou kunnen doen. Ons antwoord daarop? Ik geloof dat wij ons beveiligend scherm, dat wij zoals U weet bij onze rivierverdediging toepassen, d.w.z. een scherm om patrouilles en verkenningen op onze eigen oever te voorkomen, overgangen te signaleren, te blijven bewaken en waarnemen, dat wij ons beveiligend scherm aan de rivier zodanig moeten organiseren, dat wij ook tegen deze infiltraties zullen kunnen optreden.

Luitenant-Kolonel Mantz:

Mijnheer de Voorzitter, de sprekers van hedenavond hebben mij overtuigd, hoeveel er sinds mijn tijd aan de Krijgsschool alweer is gewijzigd.

De tijd gaat vlug.

Het is speciaal voor het volgend punt, dat ik de aandacht van de sprekers van hedenavond nog eens zou willen vragen.

In Uw lezing heeft U weinig gesproken over luchtlandingstroepen. Als ik mij goed herinner, heeft U gesteld dat luchtlandingstroepen alleen zinvol ingezet kunnen worden wanneer de 01 lijn nieuwe stijl bereikt is, om vervolgens te helpen bij het bereiken van de 02 lijn. Ik geloof dat het inderdaad een juist uitgangspunt is luchtlandingstroepen niet in te zetten alvorens er redelijke zekerheid bestaat dat er op korte dan wel enigszins langere termijn contact kan zijn met eigen grondtroepen. Maar toch vraag ik mij af of U in Uw gedachten-gang U niet te veel laat leiden door een beperkte aanwezigheid van luchtlandingstroepen in eigen organisatie.

Zou dat voor een mogelijke tegenstander wellicht niet geheel anders liggen?

Ik geloof nl. dat bij elke operatie in het geding is een afweging van de inzet van eigen middelen tegenover het risico dat hij daarbij wil lijden, eventueel doelbewust wil lijden, om zijn operatiedoelen te bereiken. Hiervan uitgaande zou het wel eens kunnen zijn, dat een mogelijke tegenstander op veel massalere wijze dan U dat nu voorstelt, bereid zal zijn luchtlandingstroepen in te zetten,

punt 1: omdat hij ze beschikbaar heeft en

punt 2: omdat hij een zwaartepunt kiest in zijn operatie en daarvoor deze luchtlandingstroepen *wel* ter beschikking zou hebben. Er op uit zijnde grote verwarring in ons achterland te stichten zou hij wel eens doelbewust kunnen aanvaarden dat een groot percentage van de ingezette luchtlandingstroepen verloren gaan.

Ik geloof dat U de overgang tussen tactiek en strategie, die in Uw lezing in het geding is toch nog op een te klassieke wijze ziet.

Ik geloof dat U veel meer aandacht moet besteden aan de indeling die bij de Russische strijdkrachten in gebruik is nl.: tactiek, operatiën en strategie. En dan zie ik de operatie veel meer als een tussenliggend gebied tussen tactiek en strategie, waarbij er een vloeiende lijn bestaat tussen deze drie.

Mijnheer de Voorzitter, ik zou willen vragen of de sprekers van vanavond op dit probleem nog eens nader zouden willen ingaan.

Luitenant-Kolonel Overakker:

Mijnheer de Voorzitter, het zal U misschien verrassen, maar ik voel mij door Overste Mantz gesteund in mijn beweringen. Er werd mij verweten, lichtelijk verweten, dat ik te weinig de nadruk had gelegd op luchtlandingstroepen, zeker wanneer ik dat ging vergelijken met de Russische methodiek.

Overste Mantz heeft letterlijk gezegd, dat wij bij onze verdediging toch wel degelijk moesten blijven waken voor inzet van vijandelijke luchtlandingsstroepen. Ik geloof dat de Russen het normaal vinden, om 50 km voor de voorste lijn van de eigen troepen uit, luchtlandingen te plegen om verwarring te stichten in het achtergebied en om bepaalde sleutelposities achter in het weerstandsgebied te nemen. U houdt mij ten goede dat ik vanavond bezig was aan een lezing over een rivierovergang, waarbij wij zelf de aanvallers waren. En ik heb gemeend mij z.v.m. te moeten houden aan de mogelijke naaste toekomst. Ik heb willen betogen, dat wij ten minste per voordivisie twee helikopterbatallions of andere luchtlandingseenheden, zeer bepaald nodig hebben, willen wij tegenover een volwaardige tegenstander het gebruik van nucleaire wapens vermijden. In mijn stellingen staat ook dat we een bepaald minimum aan dergelijke moderne overgangsmiddelen, waartoe wij deze luchtlandingsstroepen rekenen, nodig hebben om een rivierovergang waar te kunnen maken, dat wil zeggen, deze rivierovergang enige kans van slagen te bieden zonder dat we nu direct moeten teruggrijpen naar het nucleaire wapen, dat we immers willen vermijden.

Ik ben het eens met Overste Mantz als hij zegt dat dit nog te weinig is.

Ik ben het volslagen eens met Overste Mantz dat we deze luchtlandingsseenheden bouter moeten gaan toepassen, maar dan zal er toch wel iets moeten veranderen. Dan zullen wij toch in de naaste toekomst over deze wapens moeten beschikken, plus nog de nodige bescherming daarbij.

Voor wat betreft het rekening houden met het vijandelijk optreden.

Bij het Legerkorps weet ik wel zeker dat het gebeurt en op de Krijgsschool houden we er met oefeningen zorgvuldig rekening mee, dat de vijand in staat is en bovendien de risico's neemt om tot 50 km achter onze linies luchtlandingsseenheden te landen. Wij trekken ook altijd troepen uit om snel en doeltreffend tegen luchtlandingseenheden te kunnen optreden.

Voor wat Uw laatste opmerking betreft, de overgang van de tactiek naar de operaties en naar de strategie. Wanneer ik het woord operatie, dus overgangsoperatie, in mijn voordracht genoemd heb, dan gebruikte ik dat woord niet in de zin van operaties zoals U dat bedoelt, bepaald niet. Ik heb mij vanavond inderdaad uitsluitend bezig gehouden met de tactiek van de verbonden wapens, zonder een inleiding over operaties, laat staan strategie waar Uw opmerking b.v. over de luchtlandingseenheden wel degelijk in gepast zou hebben. Achteraf geloof ik dat ik dat beter wel had kunnen doen.

Luitenant-Kolonel Bos:

Mijnheer de Voorzitter, het is mij bekend, dat het onderwerp „rivierovergangen“ een dankbaar onderwerp is voor docenten van de Hogere Krijgsschool, om daar de leerlingen hun tanden op kapot te laten bijten. En ik moet eerlijk zeggen dat het betoog, zoals wij het hedenavond van onze beide inleiders gehoord hebben, bijzonder duidelijk en helder was. Toch heb ik enige opmer-

kingen. Overste Overakker heeft enige malen het woord „science fiction“ gebruikt en het moet mij van het hart, dat deze hele inleiding daar toch wel zeer bijzonder op gebaseerd is. Het is ons allen bekend, dat het Eerste Legerkorps bezig is aan een mechanisatie en dat het mechanisatieprogramma van het Legerkorps nog niet is voltooid. We hebben nu een belangrijk aantal bataljons infanterie, die sinds een goed jaar zijn uitgerust met pantserrups- en pantserwielvoertuigen. Daarnaast is er een brigade die nog niet gemechaniseerd is, die in de loop van dit en begin volgend jaar van pantserwiel- dan wel pantserrupsvoertuigen zal worden voorzien. De situatie is dus zo, dat al deze pantserrupsvoertuigen en pantserwielvoertuigen, ik denk daarbij dus zowel aan de A.M.X. als aan de Y.P. 408, niet-amfibisch zijn. Dat impliceert dat de hele schone theorie die hedenavond ontwikkeld is, laten we dan niet somber zijn, maar toch de eerstvolgende tien jaar niet uitgevoerd kan worden om de eenvoudige reden dat we die middelen niet hebben. Nu zal mij misschien worden verweten, ja maar wij krijgen nu toch de M 113 familie! Dat is waar, maar de M 113 zal slechts worden ingedeeld bij o.a. de pantsergeniecompagnieën en enige cavalerieverkenningseenheden.

Een ander punt is de kwestie van de bruggen. Ik kan me niet geheel aan de indruk onttrekken, en Overste Elkerbout zal mij dat misschien duidelijk kunnen maken, dat wat de tijden betreft die voor de bouw van pontonplaatvloten is uitgetrokken, hij daarbij ietwat aan de ruime kant is. Daarbij wil ik beslist niet ontkennen, dat het vandaag de dag met de mogelijkheden die we hebben voor de troep, wellicht wat langer zal duren. Het is U allen bekend, dat als U nieuw materieel gaat aanschaffen, of het nu een amfibische brug is of dat het pontonplaatvlotmaterieel is, waar we nu over beschikken, dit materieel op een gegeven moment wordt gedemonstreerd met ideale tijden onder ideale omstandigheden. Ten aanzien van de bouwtijd van de pontonplaatbrug ben ik toch niet zo somber gestemd als door Overste Elkerbout vanavond is geschetst. Dan nog de kwestie van bruggen. Ik geloof dat we het er toch wel over eens kunnen zijn dat in een moderne operatie bij daglicht, het gebruik van bruggen ten enenmale is uitgesloten en dat we bruggen alleen gedurende de nacht kunnen gebruiken. En ik geloof dat alles bij elkaar het bouwen van een pontonplaatbrug wellicht iets langer zal duren dan een amfibische brug, akkoord, maar ik geloof, dat U daar toch heel behoorlijke resultaten mee kunt bereiken. Het probleem is nl., en ik mag wel zeggen de praktijk van alle dag, dat als we nu zien welke pijn we hebben, als ik het zo mag uitdrukken, om onze parate pontonplaatbrugcompagnie in bedrijf te houden, dan krijg ik de koude rillingen over mijn rug als ik ga denken hoe dit moet wanneer we t.z.t. een amfibische brug gaan krijgen. Het is, met wat we nu hebben aan pontonplaatvlotmaterieel, al moeilijk om de zaak in bedrijf te houden, maar met onze amfibische brug, ik ben het er volmaakt mee eens, het is „je-van-het“, het is bijzonder mooi materieel, vraag ik mij af of wij die ooit werkelijk in bedrijf zullen kunnen houden. Het materieel is nog veel ingewikkelder, het is nog veel meer onderhoudsintensief dan de DAF Y.K. 616 die we op het ogenblik hebben. En ik vraag mij af of het uit dat oogpunt bekeken, wel inderdaad zo'n ideale brug is.

Ik dank U zeer.

Luitenant-Kolonel Overakker:

Mijnheer de Voorzitter, het moet mij van het hart, maar als ik geweten had wat Overste Bos zou gaan zeggen, dan had ik even met mijn antwoord aan Overste Mantz gewacht.

„Science fiction“, het woord is weer gevallen en nu werd een vergelijking getrokken met moeilijkheden bij het Legerkorps. Heren, ik heb vanavond niet verteld hoe een rivierovergang door het Legerkorps uitgevoerd moet worden. We hebben het vanavond uitsluitend gehad over een toekomstige tactiek van de rivierovergang en dan onder nucleaire dreiging. Ik ben het dus wel eens met Mijnheer Bos, maar ik stel: wanneer U een rivierovergang met het Legerkorps zou willen plegen in het kader van een offensieve operatie, dat U dan b.v. kernwapens zult moeten inzetten. Wilt U de kernwapens vermijden, dan zult U daar wat anders tegenover moeten stellen. Overigens geloof ik niet, dat het probleem op het ogenblik opportuun is, want of het Legerkorps ooit een rivierovergang met de huidige overgangsmiddelen zal moeten plegen in de naaste toekomst, waag ik toch te betwijfelen. Wat dat betreft, is dit betoog bepaald academisch. Toch geloof ik dat dit betoog zijn waarde kan hebben en dan sluit ik mij bijzonder graag aan bij de woorden van Generaal Kroes. Wanneer wij ons de moeilijkheden van een moderne rivierovergang tegenover een volwaardige tegenstander realiseren, kunnen wij daar ons voordeel mee doen t.a.v. onze eigen verdediging. Wij moeten dan wel voor ogen houden dat de vijand tot meer in staat is dan wij, zoals gememoreerd, door Generaal Kroes t.a.v. massale infiltraties en door Overste Mantz t.a.v. luchtlandingen.

Dit als antwoord op het eerste gedeelte. Mijnheer de Voorzitter, mag ik aan Overste Elkerbout het meer technische gedeelte overlaten.

Luitenant-Kolonel Elkerbout:

Mijnheer de Voorzitter, het spijt mij bijzonder dat in het gedeelte van de voordracht dat ik mocht verzorgen bij het noemen van bouw tijden van nieuw ingevoerde soorten materieel, de onzekerheid of genoemde tijden praktisch haalbaar zijn niet voldoende is uitgekomen. Nieuw ontwikkeld materieel, waarmee nog geen enkele oorlogservaring is opgedaan, zal altijd een onzeker beeld geven. Uiteindelijk zal tijdens operatiën blijken, hoe daadwerkelijk die bouw tijden zullen zijn. En als Overste Bos zegt, dat ik die tijden voor het bouwen van plaatbrugvlot te hoog heb opgegeven, dan verheugt mij dat. Want waar zijn mijn cijfers op gebaseerd? Op wat hier en daar bij een oefening te zien was en op dat wat je denkt met eigen, overigens bescheiden, ervaring te kunnen waarmaken.

U hebt aan mijn tekeningetje kunnen zien; ik zal dat nog even op de lantaarn leggen, dat ik voor alle bouwactiviteiten een tweetal tijden heb genomen nl. een minimale en een maximale en dat ik in het bijzonder bij de nieuwe plaatbrug de nodige vraagtekens heb gezet. Want uit verkoopoverwegingen worden ons van nieuw materieel snelle tijden gedemonstreerd en met ons dienstplichtigensysteem, waarbij we tijdens oefeningen niet die vaardigheid kunnen krijgen, die troepen na zoveel jaren oorlog gewoonlijk hebben, krijgt U weer langere bouw tijden.

Voor wat betreft het uit oogpunt van risico alleen maar aanvaardbaar zijn van 's nachts geslagen bruggen geloof ik dat wij bijzonder op ons hoede moeten zijn, omdat het daglicht niet alleen het medium is waarbij wij zullen kunnen waarnemen. Ik ga hier helemaal buiten mijn vakgebied, dus als er deskundigen zijn die dit beter kunnen doen, dan zou ik ze hier graag willen uitnodigen, als U het goed vindt, mijnheer de Voorzitter.

Bruggen kan men namelijk waarnemen met de infraroodmiddelen die nu in groten getale verschijnen, en die wij uitgebreid zullen gaan gebruiken.

Wij weten zeker dat ook de tegenstander deze infraroodapparaten in groten getale heeft. Met daarbij de waarnemingsmogelijkheden via allerlei radar, vanaf de grond en vanuit vliegtuigen, zullen wij inzake de detectie van pontonbruggen en zo, langzamerhand praktisch geen verschil meer kunnen constateren tussen dag en nacht. En dat is dan ook de reden waarom ik nog eens een — zij het misschien flauwe — poging heb gedaan, U de waarde aan te tonen van dummy's.

De toepassing daarvan is naar mijn mening de enige methode om nog enige kwetsbaarheidsvermindering te krijgen. Door het tonen van zeer veel bruggen kan men de kwetsbaarheid van de echte bruggen iets terugbrengen.

Wat betreft het onderhoud van de amfibische bruggen, mijn ervaringen zijn niet zodanig dat ik als een expert op het gebied van onderhoud van genie-materieel mag gelden. Natuurlijk is het amfibisch brugelement een bijzonder ingewikkeld ding.

Natuurlijk zien wij graag simpel, robuust en moeilijk kapot te maken materieel; dat is door de eeuwen heen al zo geweest.

Het is dan ook de vraag of de amfibieën die ik U nu heb laten zien wel zijn wat wij zoeken. Dat zal misschien wel veel robuuster en eenvoudiger moeten zijn. Iets anders is, dat ook bij de andere wapens de middelen meer technisch verfijnd worden en daardoor een hogere kwetsbaarheid krijgen.

Denkt U maar eens aan het verschil tussen de zgn. „Sluiter” op het geweer die ik hier vroeger nog op dit terrein heb mogen leren bedienen als eenvoudigste verbindingsmiddel en nu al die dure FM-radiootjes waar praktisch iedere soldaat mee sjouwt. Dat zijn toch ook middelen, die veel kwetsbaarder zijn geworden. We hebben ze nodig en we gebruiken ze en kunnen niet meer zonder. En ik veronderstel dus ook, dat als wij zo'n amfibische brug zouden krijgen, dat wij dan die onderhoudsproblemen maar moeten oplossen. Als de tactiek het nodig maakt dat wij deze dingen indelen en gebruiken, dan moeten wij daar iets op vinden, ook al zal dat gepaard gaan met moeilijkheden.

Kapitein Van der Linde:

Mijnheer de Voorzitter, allereerst wilde ik Overste Elkerbout van harte danken voor de uitnodiging die ik heb gekregen om deze avond mee te maken. Ik heb er bijzonder veel van opgestoken.

Ik had een paar kleine vraagjes:

De breedte van 150 meter die U had opgegeven, is dit representatief voor de rivieren in West-Europa die wij tegen zullen komen.

Ten tweede: wat is de minimum tijd voordat de derde divisie weer gereed is voor de volgende overgang. En hoeveel maal kan een divisie een overgang achtereenvolgens uitvoeren met het beschikbare materieel. Want U heeft verteld dat de afstand van de rivieren ongeveer 40 km is en Uw 03 lijn lag ook op 40 km. Ik stel mij voor dat de vijand na de eerste rivier onmiddellijk de tweede bezet houdt.

Dan een technisch vraagje: beïnvloeden de amfibische voertuigen de beweeglijkheid van de divisie, of had U liever een andere oplossing dan die vierkante blokkendozen die we nu gaan krijgen?

En dan nog een heel kleintje: wilt U liefst, tactisch gezien, een overtocht bij nacht met dat amfibische voertuig of overdag?

Ik dank U wel.

Luitenant-Kolonel Elkerbout:

Mijnheer de Voorzitter, de vraag of een rivier van 150 meter breedte representatief is, is iets waar men eigenlijk een bijzonder gedegen terreinstudie voor zou moeten maken, wil men daar een goed antwoord op kunnen geven. Ik heb om eerlijk te zijn een flauwe poging in die richting gedaan, maar kwam toen voor de spreekwoordelijke „mer à boire”.

Ik heb me dus bepaald tot het raadplegen van wat literatuur over de frequentie waarmee bepaalde riviergroottes voorkomen. Ik wil mijn hand er niet voor in het vuur steken als zou die 150 meter representatief zijn.

Het is maar een voorbeeld geweest om die brugcolonnas vergelijkenderwijze te demonstreren en je moet ten slotte ergens vanuit gaan. Ik geloof dat die 150 meter maar weinig zal voorkomen.

Voor het volgende punt zal Overste Overakker een antwoord geven.

Luitenant-Kolonel Overakker:

Mijnheer de Voorzitter, dezelfde literatuurstudie waar Overste Elkerbout op doelde, heb ik natuurlijk ook gedaan. En ik citeer nu uit mijn blote hoofd, ik kan er misschien een paar tientallen meters naast zijn, maar er is een Fransman geweest die een doorsnede heeft gemaakt van het Noordepere terrein en ik meen dat de uitkomsten als volgt waren: om de 200 km komt hij een rivier tegen breder dan 150 meter, om de 100 een van 50 meter en om de 50 km een rivier van kleiner dan 50 meter breed.

Dit is ten dele al een antwoord op de tweede vraag van Kapitein Van der Linde: „hoe zit U tussen die rivieren in en hoe vlug of hoe vaak kan een divisie weer een volgende rivierovergang plegen”. Nu kom ik eigenlijk weer in het straatje van Overste Mantz, die gezegd heeft dat hij de tactiek van de rivierovergang toch eigenlijk wel graag tegen de achtergrond van een operatie geschilderd had willen zien. Het is dan zo, dat het natuurlijk niet vanzelf spreekt dat dezelfde divisie van een Legerkorps twee keren achterelkaar een rivierovergang zal moeten plegen. U moet bovendien bedenken dat bij een Legerkorpsoperatie het overgangsmaterieel, dat de vóór divisie nodig heeft, afkomstig is van het Legerkorps of hoger. De staf van het operatieve commando plant de achtereenvolgende rivierovergangen. Wanneer de huidige operatie nog aan de gang is, wordt de volgende operatie al gepland. Als dus werkelijk om de 50 km een grotere of kleinere waterhindernis voorkomt, zal het Legerkorps, het operatieve niveau dus, gehouden zijn de amfibische bruggen en het amfibische materieel onmiddellijk na de overgang vrij te maken en te vervangen door 60 pontonplaatbruggen, om een andere divisie in staat te stellen de volgende overgang te plegen.

Uw volgende vraag, welke beweeglijkheid wenst U in Uw divisie, wat voor voertuigen wilt U dan eigenlijk wel in de divisie hebben? Ik heb gezegd en ik meen dat U daarop doelt Mijnheer Van der Linde, dat ik bij de huidige technische stand van zaken liever niet alle gevechtsvoertuigen amfibisch zou willen zien; hetgeen U blijkbaar teleurstelt.

Kapitein Van der Linde:

Ik kan mij voorstellen dat ze niet allemaal amfibisch gemaakt worden, want met het amfibisch maken offert U een deel van de strijdvaardigheid op en U gebruikt voertuigen die ongeveer 5 % van de tijd dat ze beschikbaar zijn amfibisch worden ingezet en de overige 95 % van de tijd dat ze beschikbaar zijn niet aan hun speciale eigenschap toekomen.

Luitenant-Kolonel Overakker:

Ja, het is inderdaad zo dat ik de huidige amfibische middelen niet graag algemeen ingevoerd zou willen zien bij de divisies, omdat ik altijd nog hoop op een gevechtsvoertuig dat ook inderdaad als gevechtsvoertuig zal kunnen worden gebruikt; dus een gevechtsvoertuig met een goede pantsering en met een mogelijkheid om vanuit dat voertuig te vechten, hetgeen bij de M 113, het huidige amfibische voertuig, niet mogelijk is. Als wij dan een doos, een drijvende doos hebben, die in feite niets anders is dan een voertuig waarmee een rivier overgestoken kan worden en waarmee getransporteerd kan worden, maar waar men uit moet stijgen om te gaan vechten, dan voldoet dat niet aan al mijn tactische wensen. Wat dan wel? Dat zal waarschijnlijk het schaap met 5 poten zijn. Voorlopig moet ik constateren dat wij een bepaald minimum aan amfibische middelen per divisie nodig hebben. Ik heb het aantal van 2 amfibische bataljons genoemd, om een overgang te realiseren zonder gebruik te maken van nucleaire wapens.

Nu Uw interessante vraag over het verschil tussen dag- en nachtaanvallen. Er zijn zeer duidelijke voordelen aan het nachtelijke optreden verbonden, maar er zijn ook zeer duidelijke nadelen. Het is nog steeds zo, dat wij menen dat de nachtelijke aanval niet over grote diepte uitgevoerd kan worden, ondanks de infrarood-apparatuur. Het optreden bij nacht heeft natuurlijk het grote voordeel dat wij meer verrassend kunnen optreden en het element verrassing kunnen uitbuiten. Bovendien is de waarneming direct aan de rivier veel beperkter en kunnen wij daar met de stormovergang ons voordeel mee doen. Dit is de reden waarom de stormovergang vaak bij first light of in de nanacht zal plaatsvinden, zodanig dat nog onder bescherming van de duisternis over kan worden gegaan. Ik geloof niet in de mogelijkheden voor nachtelijk optreden over grote diepten, in dit geval dus een diepte van ten minste 15 km. Bovendien moet U denken aan de grote moeilijkheden voor het inzetten van helikoptertroepen of luchtlandingseenheden bij duisternis. Wij zouden de helikoptertroepen eventueel de avond tevoren kunnen landen en deze helikoptertroepen zich laten beperken tot misleidend optreden en het stichten van verwarring. De directe aansluiting op de amfibische aanval verspelen wij echter daarmee, hetgeen ik zo'n groot nadeel acht, dat ik een optreden bij dag vooralsnog als de enige mogelijkheid zie.

De Voorzitter:

Wij hebben hedenavond in een kort tijdsbestek veel over ons heen moeten laten gaan op tactisch en technisch gebied. In een zo'n snel tempo zijn een massa diagrammen en tekeningen aan ons voorbijgetrokken, dat het bijna onmogelijk is nu al met een volledig gedegen oordeel daarover te komen.

Het was niet alleen bijzonder leerzaam, het was ook in onderling samenspel bijzonder boeiend. Maar toch hoe kritisch ik ook ben ingesteld en ik graag aan het einde van een oefening altijd mijn kritiek gaf, zou het mij nu te ver voeren. Ik zou het bovendien op dit moment nog niet kunnen, ik zou er niet toe in staat zijn, dit geheel volkomen te kunnen overzien, zodat ik me zal moeten beperken tot enkele losse opmerkingen.

Als eerste heb ik een beetje moeite met dat woord „nucleaire dreiging“. Ik vat het eigenlijk zo op, dat daaronder wordt verstaan, niet het tactisch gebruik van nucleaire wapens, maar wel de mogelijkheid dat dit gebruik zich zou kunnen voordoen. Nu moet ik daarbij onmiddellijk zeggen dat wanneer

men dat bekijkt en men komt tot een lijn 03 — ik heb mijn hele leven al het land aan lijnen gehad, maar dat ding wordt dan blijkbaar toch weer gebruikt — dat die lijn 03 het niet mogelijk zou maken dat divisie kernwapenen de overgangsplaatzen zou gaan bestrijken. Dan vraag ik mij toch af of dat nou niet van zeer betrekkelijke waarde is, aangezien we nog altijd ook zo'n wapen uit de lucht kunnen verwachten en de vijand toch ook nog wel over de nodige vliegtuigen zal kunnen blijven beschikken.

Gelukkig heb ik al een paar keer, ook van een van de inleiders, mogen horen dat zijn betoog inderdaad op vele punten academisch was. En ik geloof ook wel dat wij daarmee tot de conclusie moeten komen, dat van onze kant een dergelijke operatie nog niet zo zou kunnen worden uitgevoerd. Maar ik ben het volledig eens met Generaal Kroes die zei: het is bijzonder nuttig dat we dit nu eens voorgeschoteld hebben gekregen, zodat wij ons kunnen beraden op wat we van een eventuele tegenstander kunnen verwachten.

Ik maak daar meteen een zijsprongetje bij. Ik geloof niet dat het gebruiken van luchtlandingstroepen of helikopters in een rivierovergang nu onmiddellijk met strategie heeft te maken, maar toch bepaald nog onder de tactiek moet blijven worden gerekend.

Er zijn nog een paar kleine puntjes, ik heb al gezegd dat we die verdediging kunnen afstellen op wat we nu kunnen verwachten van de tegenstander. Alleen zou ik dolgraag willen, dat we nu eindelijk eens afkwamen van dat nare woord „kanaliseren”, want daar heb ik nog nooit in geloofd. Ik geloof niet dat je een vijand kunt kanaliseren, ik geloof dat dat een fiction is, niet eens science, want de vijand doet altijd anders dan je denkt en hij denkt er zelfs niet aan om zich in kanaaltjes te laten dringen die wij voor hem open hebben gesteld.

Wel zou ik willen zeggen dat een overgang zonder nucleaire steun, dat heeft ook een van de inleiders duidelijk gesteld, eigenlijk praktisch op dit moment geen kans van slagen zal hebben. Daarnaast geloof ik wel dat, ik spring nu een beetje van de hak op de tak, wanneer we tot die lijn 02 komen, waarin we dan hopen die eerste tegenaanval van de vijand te kunnen opvangen, het toch logisch is dat we daar ons niet in vast zetten zolang er geen gevechtsaanraking is. Ik dacht dat we door bleven gaan, totdat inderdaad die gevechtsaanraking is bereikt, ook al omdat daarmee het nucleaire gevaar natuurlijk wordt verminderd.

Er zijn ook enige opmerkingen gemaakt over de bruggenbouwtijden en ik moet zeggen dat ik daarbij geheel aan de zijde van de inleider sta. In de praktijk heb ik altijd gemerkt dat alles veel langer duurt dan het boekje aangaf. Want bij alle oefeningen die ik toch in de loop van de jaren, waarbij brugslag aan de orde was, zelfs met oud materieel, want we waren toen nog in het bailey-tijdperk, iets wat in die jaren toch vrij vertrouwd was, heb meegemaakt, duurde het altijd veel langer dan mij werd voorgeschoteld. Ik heb daar ook altijd moeten zeggen, ik wou dat je nu maar zei dat het 8 uur duurde, maar je houdt dat boekje maar aan en zegt 6 uur en dan is mijn plan weer 2 uur in de war. Als ik kan rekenen op 8 uur, dan weet ik waar ik mij aan te houden heb. Ik geloof dus dat Overste Elkerbout beter is in zijn schattingen dan Overste Bos, die in dat opzicht erg optimistisch is.

Al met al geloof ik toch dat dit een bijzonder goede avond is geweest. Het heeft ons aan het denken kunnen zetten en ik hoop dat wij daar allen belangrijk van zullen kunnen profiteren. En ik vind het zelfs zo belangrijk dat ik gaarne in het Bestuur wil overwegen, mits de inleiders daartoe bereid zijn, om deze lezing nog eens te doen houden, zij het dan op een andere plaats.

Met grote dank aan de beide inleiders voor wat zij ons hedenavond hebben gebracht, ook dank aan degenen die in debat zijn getreden en daardoor de inleiders tot nadere beantwoording hebben kunnen uitdagen en in het bijzonder voor de grote gastvrijheid die wij weer op de Academie hebben mogen genieten, sluit ik dan gaarne deze bijeenkomst (applaus).

Te Wezep

De Voorzitter:

Mevrouw, mijne Heren, ik open deze bijeenkomst en heet U allen van harte welkom. Dit is, op voorstel van het Wapen der Genie, een herhaling van de voordracht die we in Breda hebben gehouden.

Aangezien er geen zaken van huishoudelijke aard op de agenda staan en ook op het ogenblik niet van belang zijn, wilde ik meteen het woord geven aan de sprekers van hedenavond.

VOORDRACHT

De Voorzitter:

Ik dank de beide heren zeer voor wat zij vanavond weer in ons midden hebben neergelegd. Ik weet dat ze bereid zijn om opgekomen vragen na de pauze te beantwoorden. En ik neem ook aan dat in dit geniegezelschap, juist op Uw gebied Mijnheer Elkerbout, verschillende vragen vermoedelijk zullen worden afgevuurd. Ik verzoek degenen die na de pauze in debat willen treden, dan wel een vraag willen stellen, zich in de pauze op te willen geven bij mijn rechter buurman, Overste Janssen.

En ik wil daar nog aan toevoegen dat de Vereniging dringend behoefte heeft aan uitbreiding van het ledental, zodat er ook bij hem nog kaarten liggen om zich voor het lidmaatschap aan te melden. Ik hoop dat ook daarvan druk wordt gebruik gemaakt.

Wij zullen nu een kwartier pauzeren.

PAUZE

De Voorzitter:

Mijne Heren, de vergadering wordt voortgezet en ik wil graag eerst het woord verlenen aan Generaal Kroes.

Generaal Kroes:

Mijnheer de Voorzitter, Mevrouw, mijne heren, graag zou ik hier twee opmerkingen willen maken. En allereerst, mijnheer de Voorzitter, zou ik tegenover U de erkentelijkheid willen uitspreken voor het feit dat U hier, voor de genist zo uitermate interessant onderwerp, een vergadering van de Vereniging heeft willen houden. Daar zijn wij U bijzonder erkentelijk voor.

Ik zou tevens van de gelegenheid gebruik willen maken, want dat is eigenlijk de reden dat ik helemaal uit Den Haag hier naar toe gekomen ben, om Uw woorden te onderstrepen en die genie-officieren, die hier aanwezig zijn en nog geen lid zijn, op te wekken om lid te worden van de Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap. Als wij onze bijdrage in de K.L. vergelijken met die van onze grote bondgenoten, dan moeten we zeggen dat onze bijdrage bescheiden is. Op een ander gebied zijn we echter beter te paard. Als wij het wetenschappelijk niveau van onze Officieren met die van het buitenland vergelijken, dan kunnen we gelukkig constateren, dat wij een bijzonder goed figuur slaan.

Als er Nederlandse Officieren naar cursussen in het buitenland gaan, dan horen ze zeer vaak tot de hoogste nummers, ondanks het nadeel van de taal en hetzelfde geldt vaak voor onze onderofficieren, voor wie de taalproblemen nog veel groter zijn. Bijzonder gefraspeerd heeft mij Generaal Hafkemeier, de inspecteur van de intendance die net uit Amerika terug is en die daar alle opleidingsinstituten, dus niet alleen van de intendance, heeft bezocht. Hij zei: „alles wat men mij daar vertelde over de nieuwe ontwikkelingen, daar wist ik van dat die komen zouden, ik wist niet alle details, maar ik wist dat men daarover aan het denken was". En in dit verband nu verricht de Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap een bijzonder belangrijke taak. Als ik alleen maar denk aan het Wetenschappelijk Jaarbericht, dat elk jaar uitkomt, waar de beste medewerkers aan meewerken en waar alle belangrijke dingen uit de literatuur in vermeld staan, dan heeft U daar alleen al een bijzonder belangrijk naslagwerk aan. Ik mag dus wel alle genisten opwekken om te overwegen lid van de Vereniging te worden.

Een tweede opmerking die ik graag zou willen maken, ten aanzien van de inhoud van de lezing en dat is eigenlijk hetzelfde wat ik in Breda al gezegd heb. Voor mij persoonlijk zit het belang van deze lezing hierin, dat ik niet veronderstel dat U ooit in Uw leven als genist belast zal worden met het ondersteunen van een operatie als deze, zo'n grote rivierovergang. Maar ik acht het toch wel bijzonder belangrijk dat U weet, wat we eventueel van onze potentiële tegenstander kunnen verwachten. Als we het vanuit dat licht bezien, dan geloof ik dat deze avond bijzonder belangrijk voor U is, om daar Uw gedachten eens over te laten gaan.

Eén punt dat ik misschien in dit verband speciaal onder Uw aandacht mag brengen. Er is veel over de inzet van helikopters gesproken, dit betekent dus dat wij als verdediger moeten zorgen dat wij mogelijke landingsplaatsen voor helikopters en andere lichte vliegtuigen, aan de tegenstander ontzeggen. Dat betekent dus weer een nieuwe belasting van onze taak.

Mijnheer de Voorzitter, als ik het hier dan bij mag laten. Nogmaals wil ik U danken voor het feit, dat U helemaal naar hier vanuit Den Haag hebt willen komen en ook de sprekers.

Luitenant-Kolonel Overakker:

Mijnheer de Voorzitter, ik zou bijzonder graag even aanhaken op de woorden van de Generaal ten aanzien van het omkeereffect in deze lezing.

Mijn betoog op zich zelf, een rivierovergang onder nucleaire dreiging en dan vooral t.a.v. de moderne middelen die wij denken daarvoor nodig te hebben, classificeert deze hele lezing eigenlijk als een academisch en theoretisch betoog. De enige waarde, de enige praktische waarde die uit deze lezing zou kunnen voortvloeien, is het feit dat we ons nu beter de moeilijkheden van potentiële aanvallers gaan realiseren, waar wij, als potentiële verdedigers, ons voordeel mee zouden kunnen doen. En het is voor mij op dit ogenblik wel degelijk een vraag, of wij deze moeilijkheden van de potentiële aanvallers wel voldoende uitbuiten. Ik hoop vanavond duidelijk geschilderd te hebben, dat wanneer een aanvaller niet in eerste instantie kernwapens gebruikt maar meer op conventionele wijze aanvalt, dat er dan voor ons ongedachte kansen zijn om hem partieel te verslaan daar waar hij er maar over wil komen. En nu weet ik wel, dat de potentiële aanvaller de in mijn lezing genoemde massale overgangspoging zal kunnen toepassen, een massale overgangspoging die wij niet zullen kunnen

uitvoeren, maar dat is dan ook zijn enige voordeel. Ik geloof dat wij alles bijelkaar genomen als verdediger in een zeer gunstige positie zitten. En het is voor mij nog steeds de vraag of wij ons daar wel voldoende rekenschap van geven. Als ik dan zo de woorden van de Generaal zou mogen onderstrepen, mijnheer de Voorzitter.

Kolonel Franssen:

Mijnheer de Voorzitter, Mevrouw, Generaal, mijne Heren, ik mag wel even aansluiten op datgene wat Overste Overakker zojuist heeft gezegd. Er zijn verschillende publikaties waaruit men zou kunnen opmaken dat deze potentiële tegenstander zonder enige moeite n'importe welke waterhindernissen overschrijdt en dat wij ons daar wellicht min of meer door laten intimideren. Nu zit hij met een paar moeilijkheden, die elke genist van nature heeft. De genist heeft niet alleen een vijand in de vorm van een man, al dan niet bewapend, maar hij heeft nog twee vijanden, dat zijn de tijd en het terrein en dit geldt in gelijke mate voor de tegenstander. Als ik dan in het bijzonder de nadruk mag leggen op dat terrein, dan is ook de waterhindernis een stuk van dat terrein, waar diezelfde tegenstander ook overheen zal moeten als hij in de situatie is dat dat voor zijn tactische doeleinden noodzakelijk is. Wil hij dat dan doen, zoals dat geschetst wordt onder dreigende nucleaire omstandigheden met moderne middelen, amfibisch materieel, snorkelende voertuigen en wat dies meer zij, dan zal hij in die omstandigheden er niet aan kunnen ontkomen dat hij ook die waterhindernis zal moeten verkennen, in het bijzonder onderwater. Nu heb ik destijds het voorrecht gehad om een duikeropleiding te mogen genieten. Bij zeer geringe stroomsnelheid heb ik mezelf in het wantij bij Dordrecht bevonden als een soort kluwen wol die over de bodem rolde, aangezien de stroomsterkte mijn fysieke kracht te boven ging. Ook deze tegenstander zal geen duikers kunnen gebruiken bij een grotere stroomsnelheid dan $\pm 1\frac{1}{2}$ mtr/sec, tenzij er zeer bijzondere voorzieningen worden getroffen, die hem ontzettend veel tijd gaan kosten, b.v. in de vorm van een touw waaraan hij zich vast kan houden en wat deugdelijk verankerd is. Kapitein Fleming zal dat kunnen beamen, zijnde een geroutineerd duiker.

Een tweede facet is, en dat is mij gebleken uit een gesprek met een paar Zwitserse Officieren, dat een tank met een snorkelapparatuur onderwater bij een stroomsnelheid van meer dan $2\frac{1}{2}$ mtr/sec geen schijn van kans heeft, omdat hij niet rechtuit kan rijden. Dit heb ik ook persoonlijk waargenomen, toen de foto's werden gemaakt die U vanavond hebt gezien, toen bij Keulen door een aantal M 60 Amerikaanse tanks met snorkelapparatuur getracht werd om de Rijn over te steken. En deze tankbemanningen, dank zij het feit dat ze dan nog bijzonder goed gecoacht werden, het zover brachten dat ze bijna een halve cirkel onder water uitvoerden, in plaats van recht naar de overkant te gaan. U moet dus deze mogelijkheden niet overschatten en zeggen „daar is niets tegen te doen” en „die tegenstander komt er zomaar over”, want dat is uitgesloten. Er zijn dus een aantal beperkingen, waaronder zelfs dit soort overgangen ook voor de tegenstander niet eens mogelijk zal zijn.

Een tweede punt dat ik graag naar voren zou willen brengen. Het is misschien niet zo scherp beklemtuond in deze voordracht, in het bijzonder door Overste Elkerbout. In een verdragend gevecht, waarbij ergens in de loop van deze vertraging door de eigen troepen een waterhindernis moet worden overschreden, in een achterwaartse beweging, zullen zich toch ongeveer wel dezelfde omstan-

digheden met dezelfde moeites en moeilijkheden kunnen voordoen. Ik kan mij dan nauwelijks voorstellen dat het Nederlandse Legerkorps nog een redelijk gevecht in West-Duitsland kan voeren, zonder te beschikken over de amfibische brugmiddelen, maar dan ook onherroepelijk behoefte heeft aan duikers, die organiek in de genietroepen in het Nederlandse korps moeten worden opgenomen, wat tot op heden nog nooit het geval is geweest en nauwelijks ooit ter sprake is gekomen. Dat betekent dan toch ook voor de vredesinstituten, zoals de Genieschool, een drastische uitbreiding van hun duikeropleidingen en uitbreiding van hun apparaturen en alles wat daarmee te maken heeft. Ik mag daarbij dan even aantekenen, dat sinds een jaar of twee, drie bij de Engelse genietroepen, nu ingedeeld bij Northern army group, deze duikers inderdaad aanwezig zijn. Al deze waterproblemen klemmen nog iets te meer, als men zich realiseert dat van het totale aantal kilometers weglengte in West-Duitsland ongeveer 7 % waterhindernis is. Dat wij daarvan met onze brugleggende tank ten naaste bij 70 % kunnen overschrijden. Deze brugleggende tank heeft een clear lengte van 19 meter, maar slechts een clear span om over te rijden van ongeveer 16 meter. En dat betekent dat alles wat meer dan 16 meter breed is, met andere middelen zal moeten worden genomen. En de meest akelige waterhindernis op dat gebied voor de genist is alles wat er ligt tussen een breedte van 16 en 30 meter. Want het is te groot voor de brugleggende tank en het is bijna te klein voor het amfibische voertuig.

Afgezien van deze onderwerpen neem ik de vrijheid, mijnheer de Voorzitter, om U nog een suggestie te mogen doen. Het is geloof ik een bijzondere situatie dat er hedenavond een hoogst interessante voordracht is gehouden door een tacticus, die daarin wordt bijgestaan door een genist, over een bijzonder moeilijk tactisch onderwerp, wat een zwaar technische, een genie technische, inslag heeft. Ik geloof dat dit tot op heden uniek is in de geschiedenis van de Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap. En ik meen dat er nog een dergelijk onderwerp is, wat voor een zodanige behandeling in aanmerking komt en wat ook een enorme studie zal vergen, en op het ogenblik van klemmende aard is in geniekringen. En dat is het onderwerp: veldversterkingen. Het is U misschien bekend dat in internationaal verband er een groep bestaat, die zich bezig houdt met typisch genistische onderwerpen. Eén van de onderwerpen die nu aan de orde is, is het vraagstuk van de „moyens de revêtement”, (de veldversterkingsmiddelen). Speciaal onder nucleaire omstandigheden blijken die, zowel tactisch als technisch, bijzondere moeilijkheden, bezwaren en tactische facetten met zich mee te brengen. En ik moge U daarom in overweging geven of het wellicht ook eens een keer mogelijk zou zijn, om in de toekomst over dat onderwerp een zodanige lezing te doen houden. En ik zou graag deze kazerne voor dat doel ter beschikking willen stellen.

Kapitein Rozendaal:

In de eerste plaats een opmerking.

Overste Overakker heeft bij de beantwoording van de opmerking van Generaal Kroes naar voren gebracht, dat de rivierovergang, zoals die hier is gestchet, waarschijnlijk een academisch geval is.

Men zou daaruit kunnen concluderen, dat invoering van amfibisch materieel ook een academische zaak is en dat amfibische bruggen e.d. alleen ter sprake komen bij overgangen over grote en brede rivieren.

In dit verband is het wel aardig om te weten dat bij de Duitsers, waar ik

kortgeleden een cursus heb gevolgd, dit amfibisch materieel ook wordt toegepast bij de overgang over kanalen en andere waterhindernissen met een zeer geringe breedte. De Duitsers gaan er nl. van uit, dat in een toekomstige oorlog het gebruik van primaire en secundaire wegen in de gevechtszone door lucht-aanvallen, artilleriebeschietingen etc. vrijwel onmogelijk zal zijn. Alle verplaatsingen van tankbataljons, bataljons gemechaniseerde infanterie e.d. in de gevechtszone zullen moeten plaatsvinden langs kleine weggetjes, paden etc.

In deze weggetjes liggen natuurlijk bruggen, die een te lage brugklasse hebben. In de eerste plaats zal hierbij, waar mogelijk, de brugleggende tank worden ingezet.

Daarnaast passen de Duitsers voor het overbruggen van deze kleine waterhindernissen veelvuldig amfibisch brugmaterieel toe, soms met maar twee of zelfs met slechts een element, veelal in gevallen waarbij wij beslist niet zouden denken aan de toepassing van dit amfibisch brugmaterieel.

Nu mijn eigenlijke vraag.

Overste Overakker heeft gesteld, dat in de eerste fase van de overgang een infanteriebataljon met een tk eskadron amfibisch zullen overgaan. Daarnaast gaat infanterie te voet in aanvalsbotten, stormbotten etc. over.

Bij ons doet zich het probleem voor, dat wij geen amfibische infanteriebataljons hebben. Verder is gesteld dat het amfibische brugmaterieel in de eerste plaats bestemd is voor het overzetten van de tanks. Later kunnen hiermede ook de gepantserde infanterievoertuigen worden overgezet.

Ik vraag mij nu af, in hoeverre heeft een klasse 20 lichtvlot c.q. lichte brug in dit hele spel nog zin?

Kan dit nog een aanmerkelijke ontlasting geven van het amfibische brugslag materieel en wat zouden dan de eisen moeten zijn, die we aan dit materieel moeten stellen qua bouw tijden, inzetbaarheid en mogelijk gebruik?

Luitenant-Kolonel Overakker:

Mijnheer de Voorzitter, het academisch zijn gold allereerst het betoog als zodanig en bepaald niet de noodzaak voor amfibisch materieel in ons leger.

Voor wat betreft de vraag ten aanzien van het aantal amfibische gevechtsvoertuigen voor de infanterie; in mijn betoog wordt een bataljon per voorbrigade genoemd onder normale omstandigheden. Nu zult U zich misschien afvragen wat normaal is, maar ik geloof dat ten minste nodig zullen zijn de amfibische gevechtsvoertuigen voor één infanterie bataljon, één eskadron snuiverende tanks, enkele transport-helikopters voor het overzetten van de terugstootloze vuurmonden en daarna in de tweede fase per voorbrigade één amfibische brug. Dat is een minimum dat wij ons voorstellen nodig te hebben om tegenover een volwaardige tegenstander onder omstandigheden van een nucleaire dreiging of onder omstandigheden van een zeer beperkt gebruik van nucleaire wapens, toch een rivierovergang in legerkorpsverband te kunnen uitvoeren en doorzetten. Dat wij die amfibische gevechtsvoertuigen niet hebben, stempelt dit betoog meteen tot een academisch betoog. Het is alleen maar een studie geweest om na te gaan wat nu minimaal nodig is om de overgang te kunnen uitvoeren zonder nucleaire wapens. Omgekeerd geloof ik dat een tegenstander dit minimum ook nodig zal hebben. En daar kunnen wij wel ons voordeel mee doen.

Voor wat betreft de vloten, inderdaad zijn die vloten helemaal uit ons betoog weggevallen. Dat wil zeggen dat deze vloten niet nog een zeer belangrijke rol spelen. In de allereerste plaats hebben wij de zware vloten als aan-

vulling op het amfibische brugmaterieel beslist nodig en wel een flink groot aantal. Daarbij dachten wij het vlotmaterieel samen te stellen uit het plaatbrugmaterieel, ik geloof dat Overste Elkerbout hier nog wat over wil zeggen.

Ten aanzien van de lichte vloten geloof ik dat de capaciteit van de amfibische brug zodanig groot is, dat wij inderdaad niet veel meer zullen hebben aan deze lichte vloten. Misschien alleen voor teurgkerend verkeer en misschien hier en daar voor een aanvulling of een reserve. Persoonlijk geloof ik niet meer dat de capaciteit van het lichte vlot voldoende gewicht in de schaal legt, gezien de grote aantallen voertuigen, die overgebracht moeten worden. Daarvoor is een amfibische brug, beweeglijk ingezet, per voorbrigade nodig. Hetzelfde geldt voor de lichte brug of voor de gevechtsonders, ik geloof dat dit materieel is, dat eveneens niet meer voldoende gewicht in de schaal legt. Dus nogmaals, over het zware vlotmaterieel hebben wij niet gesproken, maar het zware vlotmaterieel speelt in onze gedachte een zeer belangrijke rol. De juiste aantallen die wij per voorbrigade als aanvulling nodig hebben, zijn mij thans ontschoten, maar Overste Elkerbout weet die waarschijnlijk wel.

Luitenant-Kolonel Elkerbout:

Mijnheer de Voorzitter, ik ben ook niet sterk in het onthouden van aantallen, maar ik zou de technische zijde van de behandeling van deze vraag door Overste Overakker willen aanvullen. Hoe komt het dat het lichte vlot in ons betoog, hetwelk gebaseerd is op deze bepaalde geschetste situatie, waarbij we ons overigens niet te veel in andere situaties hebben willen indenken, is weggevallen? De oorzaak is eigenlijk technisch en het gevolg van de invoering van het plaatbrugmaterieel en van het bestaan van amfibisch brugmaterieel, waarvan immers amfibische zware vloten zijn te maken.

Nu konden wij van het materieel dat wij voordien hadden ook vloten bouwen, maar die hadden de akelige eigenschap van een smalle rijbaan. Als er geen tanks mee werden overgezet, kon men er één of twee voertuigen mede overzetten. Dit aantal voertuigen werd niet door het draagvermogen van het vlot maar door de grootte van het vlotdek beperkt. De vloten van de nieuwe brugmaterieelsoorten zijn in dat opzicht afwijkend, die hebben grote laaddekken die men redelijk vol kan rijden. U ziet dan dat per trip de verkeerscapaciteit van zo'n modern vlot dusdanig is toegenomen, dat de hele inspanning, die de bouw van lichte vloten — vooral op personeelsgebied — vergt, daarbij eigenlijk hoogst ondoelmatig aandoet. En dat spreekt in het bijzonder wanneer van de tactisch hoge prioriteit hebbende gevechtsvoertuigen als tanks, zoals gezegd één eskadron per brigade kan snuiveren en de pantserinfanterievoertuigen ter sterkte van een bataljon amfibisch zijn. Hierdoor behoeft dit soort dingen niet direct door ons te worden overgezet. Dan is met een amfibische brug of een amfibisch vlot de overzetcapaciteit per uur van andere voertuigen dan tanks of pantsers zodanig toegenomen, dat eigenlijk daarbij de lichte vloten — ik meen dat dit ook gebleken is uit het ene vergelijkingsplaatje — qua capaciteit helemaal in het niet vallen.

Echter wij willen tactisch gespreid zijn, wij willen zoveel mogelijk zekerheid hebben en bereiken. Uit dit oogpunt kunnen we lichte vloten niet goed missen en op die plaatsen waar lichte vloten mogelijk zijn en als er personcel genoeg voor is, zullen we ze wel degelijk gebruiken, b.v. voor het terugvoeren van gewonden, voor zover dat niet per helikopter gebeurt. Maar een feit is, dat ze in het bijzonder door het amfibisch materieel eigenlijk achterhaald zijn

Ik meen dat hier de vraag mee beantwoord is.

2e Luitenant De Jong:

Ik heb twee vragen.

Vraag 1. Er is vanavond voorgesteld de 01, 02 en 03 lijn verder te verwijderen van de rivier. Momenteel is het zo, dat bij een conventionele rivierovergang de 01 lijn maximaal 1,5 km van de rivier is verwijderd. Immers dit is de lijn vanwaar geen effectief licht infanterievuur meer uitgebracht kan worden op de overgangsplaatsen. Tevens zal de infanterie volgens de conventionele methode in bootploegen overgezet worden en zal elke bootploeg aan de overkant van de rivier gekomen afzonderlijk de 01 lijn moeten bereiken. Dit laatste zal wanneer de 01 lijn verder van de rivier komt te liggen bezwaarlijk worden. Hoe zal dit nu in de toekomst uitgevoerd worden?

Vraag 2. Volgens de conventionele methode van rivierovergang is het toch zo, dat wanneer de rivierovergang is gepleegd en de 01 lijn is bereikt de Genie lichte veerdiensten in bedrijf gaat stellen en nadat de 02 lijn is bereikt zwaar vlot en brugslag materieel wordt ingezet.

Zal in de toekomst deze gang van zaken zich ook wijzigen wanneer de fase lijnen verder van de rivier komen te liggen?

Luitenant-Kolonel Overakker:

Mijnheer de Voorzitter, ik ben in de allereerste plaats bijzonder blij met deze concrete vragen en ik zal trachten daar een antwoord op te geven, maar U moet mij wel ten goede houden, ik ben geen infanterist.

Wij hebben een en ander bekeken uit het oogpunt van de tactiek van verbonden wapens, met de nadruk op de genie-technische aspecten. Hoe de infanteriebataljons nu precies de overblijvende 5 km (geen 10 km!) moeten overbruggen naar de doelen in de 01 lijn, dat kan ik alleen globaal schetsen maar niet precies.

U zegt dat de 01 lijn is gewijzigd en dat de 03 lijn is verschoven.

Dit betoog wil niets anders dan een suggestie zijn, het is namelijk nog niet zover. De huidige tactische doctrine spreekt nog steeds over de 01, 02 en 03 lijnen, waar U het zoëven over had. Het is alleen een suggestie onzerzijds om te komen tot een tactische doctrine onder nucleaire dreiging. In de allereerste plaats dan de 01 lijn. Wanneer de 01 lijn bereikt was, begon men met de zware vloten en daarna ook onmiddellijk met de vaste bruggen. Naar ons idee zal het nu zo moeten worden: bij de nieuwe 01 lijn, die in ons terrein op ongeveer 5 km zal liggen van de rivier, zal de genie, omdat ze dan niet meer onder direct noch indirect gericht vuur van de vijand ligt, althans geen waargenomen vuur, zowel met de bouw van de zware vloten als met de bouw van de amfibische brug kunnen beginnen. Als U mij nu vraagt hoe de amfibische bataljons, respectievelijk de bataljons die met aanvalsbotten en stormbotten over gaan, het bereiken van de 01 lijn, infanterie-technisch moeten uitvoeren, dan kan ik daar alleen dit antwoord op geven. De amfibische bataljons mogen zich niets aan de vijandelijke weerstanden gelegen laten liggen, omdat hun allereerste taak is het bereiken van de 02 lijn gezamenlijk met of even later dan de luchtdoelgroepen. De zuivering op de vijandelijke oever zal moeten geschieden door de bataljons, die per aanvalsboot of stormboot over zullen gaan. Daarvan stel ik mij het volgende voor: de bootploegen moeten eerst doelen nemen op ± 1 km van de rivier, dat zijn doelen die ze kunnen zien en die aangewezen kunnen worden. Na deze eerste stormloop zal elke compagniescommandant zijn

bootploegen moeten verzamelen om dan verder als compagnie op te treden en compagniesdoelen te nemen. Deze liggen naar mijn smaak wel degelijk in de nieuwe 01 lijn. Ik zie dus voor elke compagnie tussen de rivier en de nieuwe 01 lijn, tussengelegen doelen die de bootploegen moeten nemen, waarna verzameld wordt en verder opgerukt wordt naar de compagniesdoelen. Daarna volgt de zuivering.

Ik hoop dat dit een voldoende antwoord is op de gestelde vragen, Mijnheer de Voorzitter.

Kapitein Tummers:

Mijnheer de Voorzitter, bij deze uiteenzetting heb ik gemist de inzet van de Luchtstrijdkrachten, die zeker wel ingezet worden.

De Russen beschikken over luchtdoelartillerie, zoals bekend is.

Hoe denkt men nu over de inzet van de luchtdoelartillerie bij deze rivierovergang?

Luitenant-Kolonel Overakker:

De inzet van de luchtdoelartillerie is in de afgelopen maanden een probleem geweest van Majoor Rooding. Ik heb zijn oplossing gezien. Het komt erop neer, dat in de organisatie op de eigen oever, zoals U die ontrold heeft gezien door Overste Elkerbout, de luchtdoelartillerie een zodanige opstelling moet innemen t.o.v. de meest belangrijke objecten zoals daar zijn de genieparken, de opstellingsplaatsen van de artillerie, dat een zo goed mogelijk gesloten verdediging in stand kan worden gehouden. Daarvoor dachten wij dat in een divisievak, om een minimum aan luchtverdediging te kunnen krijgen in een strook van 10 km diep en 30 km breed aan de rivier, de strook waarin de genieparken vallen, de verzamelplaatsen voertuigen en de artilleriestellingen daar een tweetal afdelingen lichte luchtdoelartillerie per divisievak nodig zouden zijn.

Hoe deze opgesteld staan, ik geloof dat het te ver zou voeren om daar verder op in te gaan. Ik kan U alleen zeggen dat het inderdaad neerkomt op slechts één „gordel“.

De Voorzitter:

Mevrouw, mijne Heren, zoals te doen gebruikelijk rust op mij de plicht om het slotwoord van deze avond te spreken. Ik zou natuurlijk kunnen volstaan met, ik heb net even gezien dat het uitgetikt is, te gaan zeggen wat ik al in Breda heb gezegd, maar ach, ik weet niet of dat precies gelijk zal wezen; ik heb het bovendien nog niet gecorrigeerd.

Het is al een paar keer gezegd, door de sprekers zelve en nog onderstreept door Generaal Kroes en Kolonel Franssen, dat dit betoog een bijzonder goed academisch betoog is geweest. Het is in een boeiend samenspel gebracht. En ik geloof dat de opbouw van dit betoog bijzonder verhelderend voor allen heeft kunnen werken.

In de eerste plaats wil ik mijn dank uitspreken aan Generaal Kroes voor de ondersteuning van mijn oproep om lid te worden van onze Vereniging, ik hoop dat dit succes zal hebben, want we hebben het wel zeer dringend nodig.

Daarnaast is door Kolonel Franssen in het licht gesteld de moeilijkheden waarin ook de tegenstander komt te verkeren en dat we die tegenstander in dat opzicht ook weer niet moeten overschatten. Dat komt ook neer op hetgeen

zowel door Generaal Kroes is gezegd als door de inleiders, dat wij daardoor weten wat ons eventueel staat te wachten, zodat we inderdaad kunnen gebruikmaken van de zwakte en de moeilijkheden die voor de aanvaller in deze operatie zitten geborgen.

Er zijn toch nog een paar dingen die ik daarbij even in het licht zou willen stellen en die misschien niet direct verband houden met de rivierovergang als zodanig. Ik heb altijd een beetje moeite met dreiging of beperkt gebruik van kernwapens. Het is zo, dat het Westen, we kunnen dat gerust zeggen, nooit het eerste het beste zal willen gebruiken, en zeker niet offensief. Ook de andere partij zal dat gebruik zo lang mogelijk wensen uit te stellen. Maar we weten dat er op dit punt grote verschillen in opvatting binnen de NAVO zijn, waarbij o.a. de Fransen de exponent zijn van de oude theorie, een theorie die op zich zelf juist is, dat we nu eenmaal alleen met nucleaire wapens de bedreiging, of de eventuele agressie zullen kunnen keren, terwijl daar tegenoverstaat de Amerikaanse opvatting van die controlled, ofwel flexible response. Daar heb ik altijd een beetje moeite mee gehad, omdat het minimum aan verdedigende krachten in het Westen, dat was bepaald om deze bedreiging te kunnen opvangen, nog altijd niet is bereikt. Een minimum dat werd aanvaard en ik heb dat al honderden malen gezegd, met het beding van de militaire bevelhebbers dat ze op nucleaire ondersteuning konden rekenen. M.a.w. de Franse opvatting heeft naar mijn idee in dat opzicht nog helemaal zijn kracht niet verloren. En ik geloof dat, nu de NAVO op dit punt zelfs een verzwakking ondergaat, deze conceptie van nog meer belang wordt. En ik kan dan ook niet inzien dat wij een werkelijke agressie met een flexible response zouden kunnen opvangen, om eindelijk tot het gebruik van kernwapens over te gaan, wanneer de eventuele tegenstander zich al reeds in Frankfurt en München bevindt.

Er is nog een ander punt. Het woord, ik vecht er altijd al tegen, „kanaliseren” is gevallen; dat we in een verdediging de zaak trachten te kanaliseren, ik heb daar nooit aan geloofd. Ik geloof niet in het opstellen van valletjes waar de vijand zo goed is om in te lopen. Ik geloof juist dat het gevecht zodanig is, dat we telkens voor verrassingen worden gesteld, het enige wat we kunnen doen is ons zo goed mogelijk verweren, maar ook op een gegeven moment improviseren. Het is natuurlijk heel goed als verdediger ook tegenaanvallen voor te bereiden, maar we moeten alleen niet denken dat deze voorbereidingen tot uitvoer kunnen worden gebracht zoals we ze gedacht hebben. Er zal altijd een variatie in moeten worden aangebracht, het zal altijd weer verschillen. Ik vind het van onze kant een groot voordeel dat de verdediger bij deze rivierovergang toch in het voordeel verkeert, waarbij wij het iets gemakkelijker krijgen in het optreden. Te meer waar door de tegenstander voor een massale overgang mankracht nodig is en hoewel die tegenstander nog wel over voldoende mankracht beschikt, toch niet, geloof ik, in de eerste instantie, ook al omdat de moderne organisatie, de mechanisatie en de motorisatie nu eenmaal hoe langer hoe minder mankracht vragen. En wanneer we bovendien de verschillende diagrammen hebben gezien, dan begin ik mij ernstig zorgen te maken. We kunnen nu eenmaal de technische ontwikkeling niet stuiten en wij zullen mee moeten.

Maar ik vraag mij wel eens af, als ik de grote hoeveelheden voertuigen van allerlei soort en gewicht zie, of het streven naar de grotere beweeglijkheid, die wij dan daarmee hopen te bereiken, zich niet tegen zich zelf keert en of we langzamerhand niet onbeweeglijk gaan worden. Want wanneer ik deze hele

massa op een gegeven moment moet gaan verplaatsen, dan ben ik bang dat er geen een verkeersregeling tegen is opgewassen en dat ik op een gegeven moment in de chaos eindig. Het is toch al zo, dat wij juist door deze mechanisatie en motorisatie op uitgebreide schaal, al eigenlijk geen manoeuvres meer kunnen houden. Nu zie ik niet in hoe we dat dan in oorlogstijd, wanneer we onvoldoende getraind zijn in het gebruik van deze massale hoeveelheden gevechtsvoertuigen, wel tot een goed einde zouden moeten kunnen brengen.

Er is ook gezegd dat het toch van grote waarde is deze mogelijkheden van het gebruik van amfibische voertuigen en amfibische bruglegging allemaal te kennen, omdat we eventueel ook terug over de rivieren moeten en we dan deze middelen nodig zullen hebben. Ik vraag mij in de eerste plaats af wanneer wij ervan uitgaan en Generaal Kroes heeft dat ook duidelijk gesteld, dat wij niet in de eerste instantie offensief optreden en onmiddellijk met de rivierovergang als offensieve operatie te maken zullen hebben, of wij inderdaad het daarvoor benodigde materieel, vooral dus het amfibische, wel zullen aanschaffen. We hebben al zoveel noden en behoeften. Ten tweede vraag ik mij af, of voor het eventueel teruggaan dit materieel noodzakelijk is. Want wanneer wij nu eenmaal staan in ons operatiegebied, laat ik het ouderwets uitdrukken, in de stellingen die ons zijn toebedeeld, dan zijn er toch talloze aanvoerwegen, aanvoerlijnen nodig, die onverkort dienen te worden gehandhaafd, want anders kan ik ook in die verdediging niet vechten en mij niet handhaven. M.a.w. ik moet al talloze overbruggingen hebben om deze aanvoer in stand te kunnen houden. En ik moet dus ook zorgen dat deze verbindingen niet worden verbroken, tenzij tijdelijk. En deze verbindingen kan men dan ook gebruiken bij een eventueel terugnemen van de troepen. En ik zie dus niet in, dat op grond hiervan wij in Nederland onmiddellijk zullen moeten overgaan tot het aanschaffen van de getallen, zoals die door de inleiders zijn genoemd en die aan de vrij hoge kant zijn, want als ik per brigade een bataljon amfibisch zou uitrusten en ook nog een eskadron, dan komt er heel wat kijken.

Ja, ik wilde nog een kleine aanvulling geven op het antwoord dat de heer Overakker heeft gegeven aan de heer De Jong. Ik meen dat het zo is, dat men in eerste instantie in deze operatie overgaat met tanks, tanks die amfibisch gemaakt zijn, en personeelsvoertuigen die zo snel mogelijk zullen oprukken naar die 02 lijn. Nu zullen deze zich niet laten ophouden, maar ze zullen natuurlijk op weerstanden die zij onderweg ontmoeten toch het nodige vuur uitbrengen en voor een deel zullen ze die toch ook wel neutraliseren. En daar achter komt pas die overgangsgolf, die in bootjes aan de overkant komt en die zich verder te voet zal gaan verplaatsen. Het eerste is een mechanisch geheel dat zover mogelijk door moet stoten om die 02 lijn te krijgen en daarachter komt de infanterie in de bootjes op de ouderwetse manier, die zich daar verzamelt, tot onderdelen vormt en doorgaat en dan op een gegeven moment niet vermoedelijk in die 01 lijn blijft zitten, maar ook zo snel mogelijk naar die 02 lijn moet doorstoten, om die 02 lijn in ieder geval te kunnen houden.

Ja, dit waren in het algemeen geloof ik wel de opmerkingen die ik vanavond zou willen maken. Ik wil nog gaarne daaraan toevoegen, ik heb dat ook al in Breda gezegd, dat ik het een bijzondere goede voordracht vind, die op een hele mooie manier is gebracht, waardoor wij een zeer helder inzicht hebben gekregen in wat met modern materieel zou kunnen worden verwezenlijkt. Waarbij terecht, we hebben het op het laatst even mogen zien, de organisatie op eigen oever, buiten beschouwing is gebleven. Want als we dat onder de loep

moesten gaan nemen, zouden we hier morgenochtend nog zitten. Ik geloof dat dat een vraagstuk volkomen op zich zelf is. Het is alleen even aangeduid om de grote moeilijkheden bij de organisatie en opbouw eens even te laten zien.

Ik dank de beide heren bijzonder voor wat zij ons vanavond weer hebben willen geven. Ik dank de debaters voor de verlevendiging van het geheel en ik dank de Commandant hier voor de genoten gastvrijheid en we zullen gaarne in de toekomst daar weer eens een beroep op willen doen. Hiermede sluit ik deze bijeenkomst (applaus).

STELLINGEN

1. Een rivierovergang tegenover een volwaardige tegenstander is met de thans beschikbare overgangsmiddelen, zonder een intensief gebruik van nucleaire wapens, niet mogelijk.
2. Ten einde het gebruik van nucleaire wapens bij de rivierovergang te vermijden, is indeling van een bepaald minimum aan modern overgangsmaterieel (amfibische bruggen, amfibische gevechtsvoertuigen en helikopters) noodzakelijk.
3. De nucleaire dreiging en de invoering van modern overgangsmaterieel leidt tot een wijziging van de huidige tactische doctrine van de rivierovergang.